วารสาร
ส่งเสริมการเกษตร
ปีที่ 56 | ฉบับที่ 312 | กันยายน - ตุลาคม 2566
ISSN : 1685-8050

เลิศรัฐ

กรมส่งเสริมการเกษตรคว้า 25 รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2566

รางวัลแห่งเกียรติยศจากความสำเร็จการมุ่งมั่นปฏิบัติราชการ

5 เกษตร Focus
Q&A เรื่องนี้มีคำตอบ
สื่อเกษตร ต้องที่คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร
Easy to Search, Ready to Use.

10 สาระเกษตร
มาตรฐานชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช
กรมส่งเสริมการเกษตร

30 เกษตร Field trip
สัมผัสมนต์เสน่ห์วิถีแห่งตาลโตนด วิถีชีวิตชุมชน
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง
อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว
และองค์ความรู้ด้านการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้ที่

กรมส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์ข่าวกรมส่งเสริมการเกษตร
http://doaenews.doae.go.th

www.am1386.com
คลื่น A.M.1386

library.doae.go.th

DOAE

คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร

"สื่อเกษตร ต้องที่คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร"

Easy to Search, Ready to Use.

เป็นระบบ ครบครัน ทันสมัย
สืบค้นง่าย เชื่อถือได้

แหล่งรวบรวมและสืบค้นองค์ความรู้ด้านการเกษตร

ไม่ว่าจะเป็นวารสารส่งเสริมการเกษตร
เอกสารคำแนะนำ แผ่นพับ อินโฟกราฟิก
โมชันกราฟิก แอนิเมชัน หรือคลิปวิดีโอต่าง ๆ

SCAN ME

ติดตามและดาวน์โหลดสื่อส่งเสริมการเกษตรได้ที่
www.doae.go.th/คลังความรู้

เชิญชวนเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร
มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในคลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร

โดยนำสื่อเข้าระบบ Mediatank
ที่ http://mediatank.doae.go.th

ดาวน์โหลด
คู่มือ และคลิป
นำสื่อเข้าระบบ
Mediatank

SCAN ME

สอบถามรายละเอียด :
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร โทรศัพท์ 0 2579 9546

สารบัญ

CONTENTS

ปีที่ 56 | ฉบับที่ 312 | กันยายน-ตุลาคม 2566

02 **เกษตรขยายผล**
ภูมิปัญญาแป้งเท้ายายม่อม
วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือคุณยายหง่วน (บ้านมาบหม้อ)
ตำบลบ้านปึก อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

05 **เกษตร Focus**
Q&A เรื่องนี้มีคำตอบ
สื่อเกษตร ต้องที่คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร
Easy to Search, Ready to Use.

08 **เกษตรอัจฉริยะ**
การส่งเสริมวิสาหกิจเกษตรฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

10 **สาระเกษตร**
มาตรฐานชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร

13 **เกษตร Next Gen**
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ
วิสาหกิจชุมชนดีเด่น ระดับประเทศ ปี 2566 กรมส่งเสริมการเกษตร
“ปลูกข้าวเป็นยา ทำนาอินทรีย์เป็นเนื้อ สร้างสมดุลสิ่งแวดล้อม”

15 **เรื่องจากปก**
กรมส่งเสริมการเกษตรคว้า 25 รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2566
รางวัลแห่งเกียรติยศจากความสำเร็จการมุ่งมั่นปฏิบัติราชการ

20 **เกษตรเพิ่มมูลค่า**
พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมจากอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น
สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง
หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

22 **ชายคา DOAE**

เกษตรรอบทิศ

24 ▪ ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่
โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตร
เพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map)

26 ▪ กรมส่งเสริมการเกษตรบูรณาการทุกภาคส่วน
ขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง
สู่การบริหารจัดการสินค้าข้าวครบวงจร

28 **เกษตร Digital**
พัฒนาระบบสารสนเทศการยื่นขอรับรองการผลิตสินค้าเกษตร
ปลอดภัยและได้มาตรฐาน Pre-GAP Online และ Pre-GAP
ยกระดับการให้บริการของเจ้าหน้าที่

30 **เกษตร Field trip**
สัมผัสมนต์เสน่ห์วิถีแห่งตาลโตนดวิถีชีวิตชุมชน
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง
อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ในปกหลัง **จับตาภัยเกษตร**
เตือนการระบาดเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนและเพลี้ยแป้งในลำไย

วัตถุประสงค์ :
เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

ที่ปรึกษา :
นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอัญชลี สุวจิตตานนท์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านบริหาร
นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านส่งเสริมการผลิต
นายครองศักดิ์ สงรักษา
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี
นายกฤษ อุตตมะเวทิน
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านพัฒนาเกษตรกร
นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

อำนวยการ :
นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

บรรณาธิการ :
นางสาวอำไพพงษ์ เกาะเทียน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :
นายวรรธนวิทย์ เฉลยผล
นางสาวสมิทธินี ขาวศรี

กองบรรณาธิการ :
นายสุรนันท์ หลำริ้ว
นายพศุตม์พงศ์ ชัยวงศ์
นายณัฐพิสิษฐ์ จารุพงศ์
นางสาวสรญา เที่ยงสุข
นางสาวชนกชนม์ ซิมงาม

จัดทำโดย :
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร
โทรศัพท์ 0 2579 9546
E-mail : agrimedia1.3@gmail.com

พิมพ์ที่ :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

บอกกล่าวเล่าสิบ

วารสารส่งเสริมการเกษตร ฉบับเดือนกันยายน-ตุลาคมนี้ นับเป็นฉบับสุดท้ายของปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และในอนาคตอันใกล้จะได้กลับมานำเสนอเรื่องราวสาระดี ๆ และองค์ความรู้ที่น่าสนใจให้ทุกท่านได้ติดตามกันต่อเหมือนเช่นเคย และจากสภาพอากาศที่มีการแปรปรวนบางพื้นที่ประสบปัญหาฝนตกหนัก อาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก โดยเฉพาะพื้นที่ลาดเชิงเขาใกล้ทางน้ำไหลผ่านและพื้นที่ลุ่ม ขอให้เกษตรกรเฝ้าระวัง ติดตามสภาพอากาศ เตรียมการป้องกัน และระวังความเสียหายที่จะเกิดต่อผลผลิตทางการเกษตรไว้ด้วย โดยเฉพาะสวนไม้ผลซึ่งเป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวอยู่ได้นานหลายปี **กรมส่งเสริมการเกษตรขอแนะนำวิธีการดูแลสวนไม้ผล ไม้ยืนต้น ก่อนเกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก** ด้วยการตัดแต่งกิ่งที่แน่นทึบหรือกิ่งที่ไม่ให้ผลผลิตออก เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่ง ไม่ต้านลม สำหรับต้นไม้ผลที่อายุมากและมีลำต้นสูง อาจตัดทอนส่วนยอดให้ต่ำลงเพื่อป้องกันไม่ให้ต้นไม้โค่นล้มง่ายเมื่อถูกลมพายุพัดแรง ขณะเดียวกันควรใช้เชือกโยงกิ่งและต้นเพื่อป้องกันกิ่งฉีกหัก รวมทั้งใช้ไม้ค้ำกิ่งและค้ำต้นเพื่อช่วยพยุงไม่ให้โค่นลงได้ง่าย รวมทั้งการทำเนินดินเพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณโคน ทำระบบระบายน้ำ และควรเก็บผลผลิตที่แก่ออกไปบ่มหรือจำหน่ายก่อน เพื่อลดความเสียหายและลดน้ำหนักบนกิ่งและต้นลง

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้เตรียมความพร้อมในการประสานความช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีพื้นที่เกษตรได้รับความเสียหาย ซึ่งเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายจะได้รับความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 และหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2564 คือ เป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรก่อนเกิดภัย โดยจะได้รับความช่วยเหลือครัวเรือนละไม่เกิน 30 ไร่ แบ่งเป็นข้าว ไร่ละ 1,340 บาท พืชไร่และพืชผัก ไร่ละ 1,980 บาท ไม้ผลไม้ยืนต้นและอื่น ๆ ไร่ละ 4,048 บาท ทั้งนี้ เกษตรกรสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้านท่าน

ท้ายสุดนี้ หากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรท่านใดมีความประสงค์จะถ่ายทอดเรื่องราว หรือแชร์ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ หรือเผยแพร่ผลสำเร็จการดำเนินงานตามนโยบายด้านการเกษตรที่สำคัญในหน่วยงานของท่าน สามารถส่งข้อมูลหรือบทความได้ทาง E-mail : agrimedia1.3@gmail.com ทีมงานวารสารส่งเสริมการเกษตร มีความยินดีและพร้อมที่จะเป็นสื่อกลางในการนำเสนอเรื่องราวดี ๆ ทั้งอุดมการณ์และความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือหากมีข้อติชม ข้อเสนอแนะประการใด สามารถแจ้งมายังช่องทางดังกล่าวได้ ทีมงานขอน้อมรับเพื่อนำความคิดเห็นของทุกท่านไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาเนื้อหาและรูปแบบของวารสารส่งเสริมการเกษตรให้มีความน่าสนใจดียิ่งขึ้นต่อไป และขอขอบคุณทุก ๆ การสนับสนุน มา ณ โอกาสนี้

กองบรรณาธิการ
ตุลาคม 2566

SCAN ME

อ่านวารสารส่งเสริมการเกษตรออนไลน์ได้ที่นี่

เรียบเรียง : นิศารัตน์ สุวรรณสวัสดิ์ กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
ภาพ : สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี

ส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรของชุมชน ปี 2566

ภูมิปัญญาแป้งเท้ายายม่อม

วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือคุณยายหง่วน (บ้านมาบหม้อ) ตำบลบ้านปึก อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ชุมชนบ้านมาบหม้อ ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลบ้านปึก อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนโบราณที่มีอายุเกินกว่า 100 ปี มีการสืบทอดผ้าทอมือมาบหม้อและแป้งเท้ายายม่อมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้ และด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่บ้านปึก - อ่างศิลาที่อยู่ใกล้ชายหาดทะเล ทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย หนึ่งในนั้น คือ ต้นเท้ายายม่อมพืชท้องถิ่นของชาวชุมชนบ้านมาบหม้อ โดยมีการนำต้นเท้ายายม่อมมาแปรรูปเป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้แป้งเท้ายายม่อมเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนเนื่องจากเป็นพันธุ์พืชท้องถิ่นที่ขึ้นได้ง่าย และสามารถสร้างรายได้เสริมได้ดีให้แก่ครัวเรือน ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือคุณยายหง่วน (บ้านมาบหม้อ) เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เผยแพร่ภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง โดยถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างอาชีพให้คนในชุมชน

ข้อมูล : ศูนย์มานุษวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) https://wikicommunity.sac.or.th/community/426

ลักษณะทั่วไปของเท้ายายม่อม

เท้ายายม่อมเป็นพืชพื้นเมืองประเภทแป้งชนิดหนึ่ง เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติด้านพืชพรรณที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของพืชในท้องถิ่น คำว่า เท้ายายม่อม พบว่า มีการเขียน 2 แบบ คือ ท้าวยายม่อม และ เท้ายายม่อม โดยมีการใช้ที่แตกต่างกัน คือ “ท้าวยายม่อม” ใช้เขียนในตำหรับอาหารและสำหรับใช้เป็นชื่อทางการค้า เช่น แป้งท้าวยายม่อม หรือ แป้งท้าว แต่ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เขียน คำว่า “เท้ายายม่อม” หมายถึง (น.) ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหัวหรือเหง้า มีลักษณะกลมแบน ใช้ทำแป้งเป็นอาหารได้ เรียกว่า แป้งเท้ายายม่อม

เท้ายายม่อม สามารถพบได้ในประเทศไทย พบมากบริเวณภาคตะวันออกและภาคใต้ ส่วนในภาคกลางและภาคตะวันออก จะพบขึ้นกระจายในธรรมชาติ บริเวณป่าผลัดใบต่าง ๆ และป่าดิบแล้งที่เป็นดินทรายและที่ที่มีร่มเงาของต้นไม้ใหญ่ โดยในพื้นที่ภาคตะวันออกพบได้ตั้งแต่ป่าละเมาะหาดทราย ไปจนถึงบนเขาหินปูนที่ไม่สูงมากนัก เท้ายายม่อมจัดเป็นพืชล้มลุก ฤดูเดียวโดยธรรมชาติ มีการเจริญเติบโตระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไปจากเมล็ด เป็นพืชที่มีหัวสะสมแป้ง นิยมนำหัวมาผลิตเป็นแป้ง เรียกว่าแป้งเท้ายายม่อม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการทำมาแต่โบราณ โดยแป้งที่ได้จะมีเนื้อละเอียด เมื่อถูกความร้อนจะมีความใส แวววาว และหนืดเหนียว พอเหมาะนิยมนำมาทำขนมหวาน

ปัจจุบันเท้ายายม่อมเป็นพืชพื้นเมืองที่ไม่ได้เป็นที่รู้จักและไม่ได้มีการปลูกอย่างแพร่หลาย ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำแป้งเท้ายายม่อมจึงยังมีค่อนข้างน้อย พบเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น เนื่องจากมีกรรมวิธีในการผลิตที่ค่อนข้างยุ่งยาก ใช้เวลานานและต้องใช้ความละเอียดสูง ทำให้แป้งเท้ายายม่อมเป็นผลิตภัณฑ์มีราคาค่อนข้างสูงกว่าแป้งจากพืชทั่วไป ด้วยเหตุนี้หลายพื้นที่ รวมทั้งกรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกต้นเท้ายายม่อมเพื่อการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพื้นเมืองให้คงอยู่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตในชุมชน ป้องกันการสูญพันธุ์ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพืชพื้นเมืองที่ชื่อว่าเท้ายายม่อมได้อย่างยั่งยืนต่อไป และอีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรการทำแป้งเท้ายายม่อมที่เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ ควรคู่แก่การอนุรักษ์ให้คนรุ่นหลัง

การใช้ประโยชน์ต้นเท้ายายม่อม

1. ใช้เป็นพืชประดับ ต้นเท้ายายม่อมนับว่าเป็นไม้ประดับสวยงามอีกชนิดหนึ่ง สามารถนำมาปลูกในกระถางได้ใช้ประดับตามอาคาร มุมบ้าน หรือสวนหย่อมที่ร่มรำไร

2. ดอกและยอดอ่อน นำมาต้มจิ้มกับน้ำพริกรับประทานได้ หรือนำยอดอ่อนมาผัดกับน้ำกะทิสด ที่ชาวบ้านเรียกว่า “ผัดกะทิเท้ายายม่อม”

3. หัวเท้ายายม่อม สามารถนำมาสกัดทำแป้งได้ ซึ่งเรียกว่า แป้งเท้ายายม่อม ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น

- ใช้สำหรับเป็นอาหารคนไข้ที่ร่างกายอ่อนเพลีย มีอาการเบื่ออาหารหลังฟื้นไข้ จะช่วยทำให้เกิดกำลัง ร่างกายฟื้นฟูได้เร็ว
- นำมาต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย
- ใช้สำหรับโรยปากแผลเพื่อห้ามเลือด พอกฝี แผล ช้ำ ถอนพิษ รักษาอาการผดผื่นคัน
- ใช้สำหรับเป็นเครื่องประทินผิว เช่น ลดสิวฝ้า ทำให้หน้าขาว และการใช้ทาแทนแป้งฝุ่น
- ใช้สำหรับประกอบอาหารและทำขนมได้หลายชนิด ซึ่งจะทำให้อาหารมีความเข้มเหนียวหนืด และใสมากกว่าแป้งทั่วไป

ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์

เท้ายายม่อม (East Indian arrow root)

วงศ์ : Dioscoreaceae

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tacca leontopetaloides* (L.) Kuntze

ชื่อท้องถิ่นไทย : ไม้เท้าฤาษี (ภาคกลาง) บุกรอ (ตรัง) นางนวล (ระยอง)

เท้ายายม่อมจัดเป็นไม้ล้มลุกอายุหลายปี เป็นพืชในวงศ์เดียวกันกับกลอย มีรากและลำต้นอยู่ใต้ดิน และมีเหง้าใต้ดินสำหรับสะสมอาหาร สำหรับลำต้นส่วนที่อยู่เหนือดินประกอบด้วย ก้านใบ ใบ ดอก และผล มีความสูงได้ถึง 1.5 เมตร ในประเทศไทยพบเท้ายายม่อม จำนวน 2 พันธุ์ คือ

1. พันธุ์สีเขียว ลักษณะลำต้นเทียมสูงใหญ่
2. พันธุ์สีม่วง ลักษณะก้านใบมีสีเขียวปะลายม่วงอมน้ำตาล ลำต้นเทียมอวบใหญ่ แต่ลำต้นเตี้ยกว่าพันธุ์ก้านเขียว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่สำคัญของต้นเท้ายายม่อม มีดังนี้

ลำต้นใต้ดิน เป็นลำต้นจริง เรียกว่า หัว มีลักษณะทรงกลม แบน หรือรีกว้างคล้ายซาลาเปา เปลือกหัวบาง มีสีขาวในระยะแรก เมื่อแก่เปลือกมีสีน้ำตาลอมขาว มีรากฝอยแตกออกกระจายทั่ว และแตกออกมากบริเวณโคนต้น ส่วนเนื้อด้านในมีสีขาวขุ่น คล้ายหัวมันฝรั่ง มีรสขมอมหวานเล็กน้อย อยู่ใต้ดิน มีเส้นผ่านศูนย์กลางหัวประมาณ 0.5-4 นิ้ว หัวแม่ที่เจริญเต็มที่จะแตกหัวใหม่ขนาดเล็กออกด้านข้างได้ประมาณ 2-3 หัว แต่จะมีขนาดเล็กลงกว่าหัวเดิม

ลำต้นเหนือดิน เป็นลำต้นเทียมที่เจริญโผล่ออกมาจากหัวหรือลำต้นจริง มีการแตกใบออกด้านข้างเป็นกาบใบต่อด้วยก้านใบเป็นหลอดกลวงยาว สูงประมาณ 17-150 เซนติเมตร

ใบ เท้ายายม่อมเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีเส้นใบเป็นร่างแห ลักษณะใบเรียงสลับเวียนออกเป็นแนวรัศมีวงกลม ใบมีขนาดใหญ่และเว้าลึก เป็นรูปฝ่ามือ ปลายแยกออกเป็นแฉก 3 แฉก แต่ละแฉกขอบมีลักษณะเว้าลึก คล้ายใบมะละกอ มีขนาดกว้างประมาณ 70 เซนติเมตร และยาวประมาณ 120 เซนติเมตร ก้านใบรวมกาบใบยาวประมาณ 20-170 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ก้านใบเป็นสีดำแกมเขียว

ดอก เท้ายายม่อมออกดอกเป็นช่อแบบซี่ร่ม แทงช่อสูงออกมาจากหัวที่อยู่ใต้ดิน ดอกจะออกที่ปลายยอดเป็นกลุ่ม และมีเส้นคล้ายหนวดแมวเกาะอยู่ ก้านดอกเป็นสีม่วงอมเขียว แต่ละช่อจะมีดอกประมาณ 20-40 ดอก กลีบรวมเป็นสีเขียวอมเหลืองหรือสีเขียวอมม่วงเข้ม ปลายกลีบแหลม โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด เรียงเป็น 2 วง วงในเป็นรูปไข่หรือรูปขอบขนานส่วนวงนอกเป็นรูปรีหรือรูปใบหอก แผ่นกลีบประดับเป็นสีเขียวเข้ม ลักษณะเป็นรูปไข่ รูปใบหอก มีชั้นใบประดับสีดำหรือสีม่วงอมน้ำตาลรองรับ ลักษณะเป็นรูปเส้นด้าย ดอกมีเกสรเพศผู้ 6 อัน ปลายแผ่เป็นแผ่น ก้านเกสรเพศเมียสั้น ปลายแยกออกเป็น 3 แฉก ออกดอกในช่วงประมาณเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม

ผล ผลเท้ายายม่อมมีลักษณะทรงกลม ผลดิบมีเปลือกหุ้มผลมีสีเขียว มีลักษณะเป็นสันนูนจากขั้วผลลงท้ายผล ท้ายผลมีกลีบห้อยเป็นติ่ง ส่วนผลแก่หรือผลสุกมีสีเหลือง ขนาดผลประมาณ 1.5-3 เซนติเมตร ภายในผลมีเปลือกหุ้มแข็ง

เมล็ด เท้ายายม่อมมีเมล็ดอยู่ภายในผล ลักษณะเป็นรูปไข่สีน้ำตาลจำนวนมาก และมีลายขนาดประมาณ 5-8 x 4-6 มิลลิเมตร

แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่นจากภูมิปัญญาของชุมชนการทำแป้งเท้ายายม่อม วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือคุณยายหง่วน (บ้านมาบหม้อ)

กิจกรรม

ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
1. ถ่ายทอดองค์ความรู้การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช โดยวิธีผสมผสาน	5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปแป้งเท้ายายม่อมให้ได้มาตรฐาน อย.	8. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ เรื่อง เท้ายายม่อม ผ่านสื่อต่าง ๆ
2. ส่งเสริมการผลิตให้ได้มาตรฐานการผลิตพืช GAP	6. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปแป้งเท้ายายม่อมและสนับสนุนเครื่องมือในแปรรูป	9. ส่งเสริมให้เกษตรกรยุคใหม่สามารถใช้โซเชียลมีเดียและเทคนิคการจำหน่ายสินค้าในตลาดออนไลน์
3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเท้ายายม่อม และสนับสนุนปัจจัยการผลิต พร้อมทั้งจัดทำแปลงต้นแบบ	7. พัฒนาตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์	10. ส่งเสริมและสร้างชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตและสร้างเครือข่ายผู้ผลิตเท้ายายม่อมพร้อมทั้งสนับสนุนพันธุ์เท้ายายม่อม		11. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งจุดรวบรวมผลผลิตพร้อมกับจำหน่ายภายใต้แบรนด์สินค้าเดียวกัน
		12. ส่งเสริมและพัฒนา จุดจำหน่ายสินค้าของชุมชน

เกร็ดความรู้ภูมิปัญญา การผลิตแป้งเท้ายายม่อม

แป้งเท้ายายม่อมได้มาจากการนำหัวของต้นเท้ายายม่อมมาแปรรูปเป็นแป้ง ซึ่งแป้งที่ผลิตได้นั้นจะมีราคาสูงกว่า แป้งชนิดอื่น เนื่องจากหัวเท้ายายม่อมนั้นสามารถเก็บเกี่ยวได้แค่ปีละครั้ง และวิธีการผลิตแป้งค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน โดยมีกรรมวิธีการผลิต 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิมและรูปแบบการผลิตแบบปัจจุบัน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในขั้นตอนการปอกเปลือก การทำให้เนื้อละเอียด ก่อนนำไปคั้นน้ำแป้งหรือการทำแห้ง ทั้งหมดนี้เป็นการดัดแปลงโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก ประหยัดเวลา และได้แป้งเท้ายายม่อมที่มีความขาวสะอาดมากขึ้น แต่ผลผลิตแป้งที่ได้จะมีปริมาณใกล้เคียงกัน คือ หัวเท้ายายม่อม 10 กิโลกรัม จะทำแป้งได้ประมาณ 2 กิโลกรัม

การผลิตแป้งเท้ายายม่อม

1. ขุดหัวเท้ายายม่อมขึ้นมาเพื่อคัดขนาด ซึ่งหัวขนาดใหญ่จะถูกนำมาทำแป้ง
2. ปอกเปลือกและล้างให้สะอาด
3. ทำให้ละเอียด โดยการปั่นด้วยเครื่องปั่นหรือขูดด้วยหนังปลากระเบน
4. คั้นน้ำออก โดยใช้ผ้าขาวบางกรอง และปล่อยไว้ให้แป้งตกตะกอน เมื่อน้ำชั้นบนใส ให้เทน้ำออกและเติมน้ำลงไปใหม่กวนให้เข้ากัน
5. ทำขั้นตอนที่ 4 ไปเรื่อย ๆ จนครบ 4 วัน น้ำแป้งจะใส ชาวบ้านเรียกวิธีนี้ว่า “หักเนื่อ”
6. เมื่อครบ 4 วัน นำแป้งที่ตกตะกอนไปผึ่งแดดจนแห้งสนิท หรือใช้ตู้อบพลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานแสงอาทิตย์

เรียบเรียง : กองบรรณาธิการ

Questions & Answers

Q&A เรื่องนี้มีคำตอบ

สื่อเกษตร ต้องที่ คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร

Easy to Search, Ready to Use.

SCAN ME

รับชม Clip

สื่อเพื่อการส่งเสริม/ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร หรือเรียกว่า **สื่อส่งเสริมการเกษตร** นับเป็นเครื่องมือสำคัญของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการปฏิบัติงาน ตลอดจนถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตร และเชื่อมโยงสู่คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีการบริหารจัดการสื่ออย่างเหมาะสม เป็นระบบ ครบครัน ทันสมัย สืบค้นง่าย และเชื่อถือได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงและนำสื่อไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนเกษตรกรและประชาชนทั่วไปได้รับความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรเพิ่มมากขึ้น มาทำความรู้จักกับคลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร ตามมาเลย !!!

ถาม Q กว่าจะมาเป็น คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร มีจุดเริ่มต้นอย่างไร ?

ตอบ A กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานสำคัญที่มุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมให้บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ แก่เกษตรกร หนึ่งในการให้บริการที่สำคัญ นั่นคือ การผลิตสื่อเพื่อส่งเสริม/ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร หรือเรียกว่า **สื่อส่งเสริมการเกษตร** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งในบางกรณีอาจเกิดอุปสรรคที่สำคัญเกี่ยวกับสื่อที่ผลิตขึ้นได้ เช่น แหล่งเก็บหรือที่รวบรวมสื่อต่าง ๆ มีอยู่กระจัดกระจาย ยังขาดแหล่งรวบรวมสื่อที่เป็นระบบ ทำให้บางครั้งยากต่อการเข้าถึงเพื่อใช้งาน หรือสืบค้นองค์ความรู้ ประกอบกับสื่อที่ผลิตมีความหลากหลายทั้งประเภท ชื่อเรื่อง และเนื้อหา อาจเกิดการซ้ำซ้อนทำให้เกิดความสับสนได้ หรือเนื้อหาเดิมอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อลดอุปสรรคดังที่กล่าวมาข้างต้น รวมทั้งเพื่อให้การบริหารจัดการสื่อได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดวางระบบและบริหารจัดการสื่อส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบของฐานข้อมูล ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ในการเข้าถึงและสะดวกต่อการใช้งานแก่เจ้าหน้าที่ เกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่สนใจ อันเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมและเป็นระบบ โดยมุ่งหวังที่จะเป็นศูนย์กลางการรวบรวมและเป็นระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร

ถาม Q การบริหารจัดการสื่อในรูปแบบระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตร เชื่อมโยงสู่ คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร อย่างไร ?

ตอบ A ระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งทำงานสอดประสานและเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ **ส่วนที่ 1 เป็นส่วนของหลังบ้านหรือ Back End** ดำเนินการผ่านระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตร (https://mediatank.doae.go.th) โดยเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร (1) ขึ้นทะเบียนและจัดเก็บสื่อส่งเสริมการเกษตร (2) การทบทวน/ตรวจสอบ ยืนยันข้อมูลวิชาการ ทั้งนี้ จะมีกระบวนการทบทวน/ตรวจสอบสื่อที่อยู่ในระบบทุก 2 ปี นับจากที่วันที่อนุมัติเผยแพร่ เพื่อให้สื่อเป็นปัจจุบัน และมีความน่าเชื่อถือ **ส่วนที่ 2 เป็นส่วนของหน้าบ้าน หรือ Front End** ให้บริการเชื่อมโยงการสืบค้นและดาวน์โหลดสื่อส่งเสริมการเกษตรอย่างครบถ้วน เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกภาคส่วนผ่านเมนูคลังความรู้ และเลือกเมนู สื่อส่งเสริมการเกษตร บนเว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตร https://www.doae.go.th/คลังความรู้

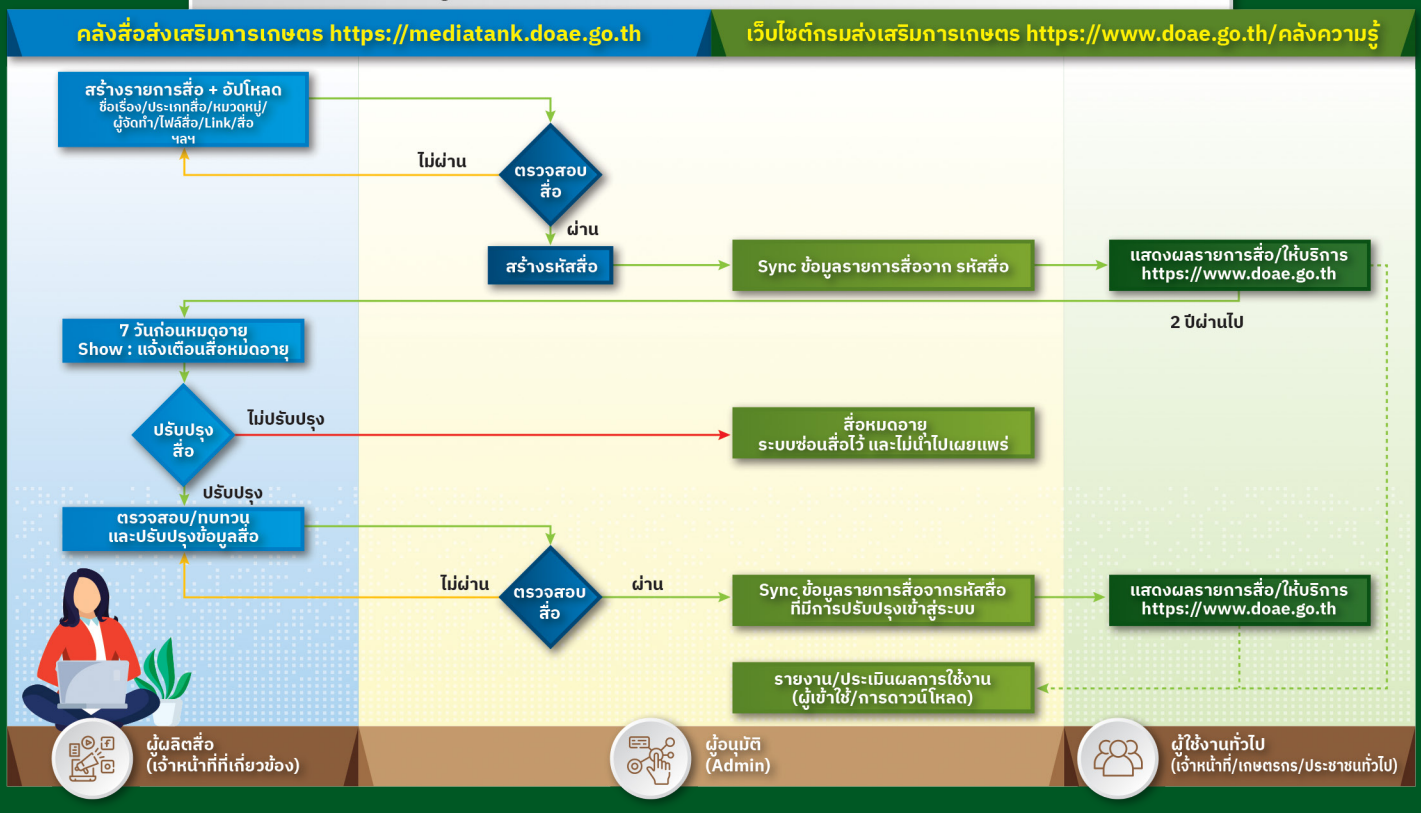

ถาม Q

สื่อที่ให้บริการใน คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร มีกี่ประเภท และแบ่งหมวดหมู่เพื่อการสืบค้น/ดาวน์โหลด อย่างไรบ้าง ?

ตอบ A

สื่อที่ให้บริการ ในคลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร https://www.doae.go.th/คลังความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท และ 19 หมวดหมู่ รายละเอียดดังนี้

- ประเภทสื่อ แบ่งประเภท ตามระบบฐานข้อมูลสื่อส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร แบ่งออกเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ (รูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์) และสื่อมัลติมีเดีย
- หมวดหมู่สื่อส่งเสริมการเกษตร แบ่งตามบทบาทและภารกิจในงานด้านการส่งเสริมการเกษตร ออกเป็น 19 หมวด ได้แก่ (1) ข้าว (2) ยางพารา (3) พืชตระกูลถั่ว (4) พืชไร่อุตสาหกรรม (5) เห็ด (6) พืชผัก (7) ไม้ผล (8) ไม้ยืนต้น (9) ไม้ดอกไม้ประดับ (10) สมุนไพรและเครื่องเทศ (11) พืชน้ำมัน (12) พืชเส้นใย (13) พืชหัว (14) การจัดการดินและปุ๋ย (15) การจัดการศัตรูพืช (16) นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตร (17) การแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร (18) แมลงเศรษฐกิจ และ (19) อื่น ๆ

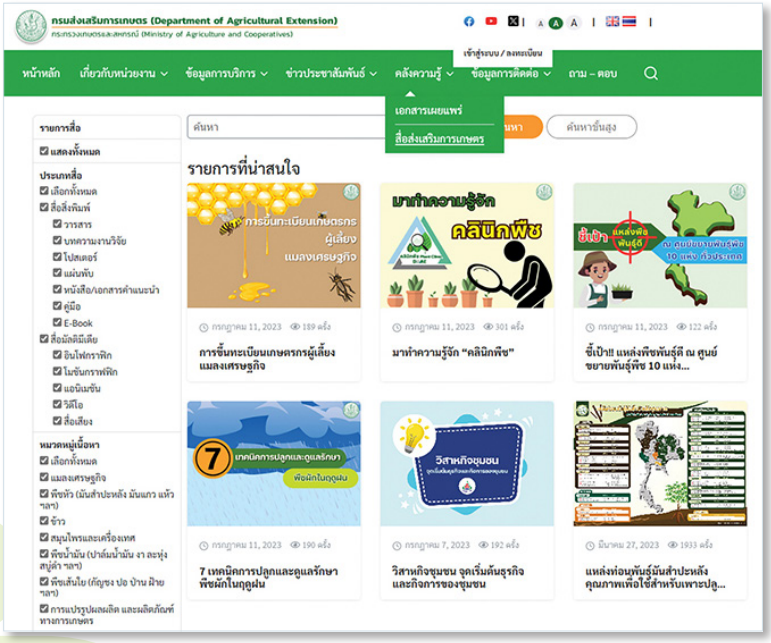

ปัจจุบัน
คลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร
มีสื่อกว่า 352 รายการ

(ข้อมูล ณ วันที่ 25 กันยายน 2566)

ถาม Q **สำหรับเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรที่มีความสนใจร่วมเป็นส่วนหนึ่งในคลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร สามารถดำเนินการได้อย่างไรบ้าง ?**

ตอบ A เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดทำสื่อส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรสามารถนำสื่อเข้าสู่ระบบได้ทาง https://mediatank.doae.go.th โดยนำรหัสผู้ใช้งาน (User) และใส่รหัสผ่านตามที่ได้รับแจ้งให้ทราบทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงาน ซึ่งผู้ดูแลระบบ (Admin) จะตรวจสอบและอนุมัติสื่อให้เผยแพร่ได้ภายใน 5 วันทำการ

การอัพโหลดไฟล์

- ไฟล์สิ่งพิมพ์ (รูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์) แนะนำขนาดไฟล์ไม่เกิน 100 Mb โดยเป็นไฟล์สกุล .pdf หรือ .png หรือ .jpeg
- ไฟล์มัลติมีเดีย แนะนำแนบลิงก์สื่อจากภายนอก ที่อัพโหลดสื่อไว้ในแหล่งที่เชื่อถือได้ สามารถนำฝากไว้ได้อย่างถาวร ทั้งนี้ การใช้ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี และไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลอื่นใด

ทั้งนี้ สื่อส่งเสริมการเกษตรที่นำเข้าสู่ระบบ จะต้องเป็นสื่อองค์ความรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร และประชาชนทั่วไปที่สนใจ **ไม่รวมถึงสื่อประเภทข่าวหรือสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้สำหรับช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง**

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
โทรศัพท์ 0 2579 9546

"Easy to Search, Ready to Use."

ติดตามและดาวน์โหลด
สื่อส่งเสริมการเกษตร
www.doae.go.th/คลังความรู้

สำหรับเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรนำสื่อเข้าระบบ Mediatank
ได้ที่ https://mediatank.doae.go.th
ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในคลังความรู้ กรมส่งเสริมการเกษตร

เรียบเรียง - ภาพ : กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริม วิสาหกิจเกษตรฐานชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัจจุบันการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนมีความท้าทายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศและระบบเศรษฐกิจโลก วิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีการปรับตัวในการผลิตสินค้าให้มีมูลค่าสูงโดยสัมพันธ์กับแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเกษตรชีวภาพ ซึ่งครอบคลุมการทำเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรชีวภาพ ปลอดสารพิษ และเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยกระบวนการทางชีวภาพ เพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น

ที่มาโครงการส่งเสริมการจัดตั้งและบริหารจัดการวิสาหกิจเกษตรฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2566 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการจัดตั้งและบริหารจัดการวิสาหกิจเกษตรฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมกิจการของชุมชนในการพัฒนาสินค้าจากฐานชีวภาพที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นที่สอดคล้องกับ “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” หรือ BCG Model (การพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม) และพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด ให้เหมาะสมตามศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยร่วมกับหน่วยงานวิจัยและสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาสินค้า เมื่อสิ้นโครงการเกิดสินค้าใหม่ที่มีมูลค่าสูงขึ้น จำนวน 30 ผลิตภัณฑ์ และมูลค่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.56 ในการดำเนินงานมี 30 วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ และมี 6 วิสาหกิจชุมชนที่เป็นต้นแบบ

6 ต้นแบบ วิสาหกิจเกษตรฐานชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1 วิสาหกิจชุมชนเลิศสุขสม กรุงเทพมหานคร

นำเตยหอมที่มีอยู่มากในชุมชนมาเป็นวัตถุดิบฐานชีวภาพมาพัฒนาสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า และสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยพัฒนาเป็นกระดาษสาใบเตยแล้วนำไปผลิตเป็นดอกไม้จันทน์และพวงหรีด รวมทั้งทำน้ำมันหอมระเหย ลูกกลิ้งน้ำมันกลิ่นใบเตย ถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดอาชีพในชุมชน โดยมีแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ส่งผลให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นและสินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น

BANGKOK

2 วิสาหกิจชุมชนเกษตรชนบทบ้านหัวสระ จังหวัดราชบุรี

นำมะนาวน้ำผึ้งมาเป็นวัตถุดิบฐานชีวภาพที่ใช้ในการพัฒนาเป็นเยลลี่มะนาวน้ำผึ้ง ซึ่งผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ โดยวิเคราะห์จากวัตถุดิบ กลุ่มลูกค้า คู่แข่งทางการตลาด และศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกมีทักษะองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าจากเกษตรฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีเอกลักษณ์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

RATCHABURI

3 วิสาหกิจชุมชนคลองน้ำเค็มทันใจ จังหวัดจันทบุรี

นำมังคุดมาเป็นวัตถุดิบฐานชีวภาพที่ใช้ในการพัฒนาเป็นแป้งฝุ่นแก้คันจากสารสกัดเปลือกมังคุด เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือทิ้ง (เปลือกมังคุด) นำมาเพิ่มมูลค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพ และพร้อมสำหรับการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ต่อไป

CHANTHABURI

4 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียง จังหวัดยโสธร

นำถั่วลิสงซึ่งเป็นวัตถุดิบในชุมชนที่มีคุณภาพ สดใหม่ มาเป็นวัตถุดิบฐานชีวภาพที่ใช้ในการพัฒนาเป็นถั่วลิสงเคลือบน้ำผึ้งเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้ามีความใส่ใจสุขภาพมากขึ้น โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงแนวสุขภาพที่ใช้น้ำมันรำข้าวในการทอด และใช้น้ำผึ้งแท้เคลือบแทนน้ำตาล ซึ่งมีประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภค ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าจากฐานชีวภาพที่มีเอกลักษณ์ และสามารถจำหน่ายได้ในเชิงพาณิชย์

YASOTHON

5 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาและแปรรูปการเกษตรหาดบ้านเปร็ต จังหวัดนครศรีธรรมราช

นำมะพร้าว (น้ำมันมะพร้าวสกัด) ซึ่งเป็นวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีคุณภาพมาเป็นวัตถุดิบฐานชีวภาพที่ใช้ในการพัฒนาเป็นสครับมะพร้าวสมุนไพร และเยลลีเจลน้ำมันมะพร้าว ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการพัฒนา และต่อยอดวัตถุดิบฐานชีวภาพจากท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยี งานวิจัย นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงาน ในการพัฒนาต่อยอดวัตถุดิบฐานชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่

NAKHON SI THAMMARAT

6 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรคนปงยั้งม้า จังหวัดเชียงใหม่

นำน้ำมันงาดิบมาเป็นวัตถุดิบฐานชีวภาพที่ใช้ในการพัฒนาเป็นน้ำมันงาสกัดเย็นรูปแบบ Soft gel Capsules ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าของน้ำมันงาให้สูงขึ้น เป็นที่นิยมในท้องตลาด โดยได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มีความทันสมัยโดดเด่น สร้างแรงจูงใจในการเพิ่มทางเลือกในการแข่งขันการตลาดและการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค

CHIANG MAI

จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน หรือเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) ซึ่งเป็นฐานของระบบเศรษฐกิจและช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ โดยนำทรัพยากรชีวภาพ ในท้องถิ่นหรือชุมชนมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาด ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การแปรรูปผลิตภัณฑ์มาเพิ่มมูลค่า มีมาตรฐานและตรงตามความต้องการของตลาด และในปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว จำนวน 83,553 แห่ง สมาชิกจำนวน 1,466,678 ราย และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน 607 เครือข่าย สมาชิก 15,422 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มิถุนายน 2566) ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมพัฒนาและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรจดทะเบียนเพื่อดำเนินกิจการในฐานะนิติบุคคล เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

เรียบเรียง - ภาพ : กลุ่มส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

SCAN ME
ดาวน์โหลดไฟล์อินโฟกราฟิก

มาตรฐาน ชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้มาตรฐาน ชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมศัตรูพืช ได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้รวบรวมคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อ กำหนดเป็นมาตรฐานเบื้องต้นของชีวภัณฑ์ที่เหมาะสมในการนำมาเป็นสารกำจัดศัตรูพืช เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างยั่งยืน

ความสำคัญของมาตรฐานชีวภัณฑ์

ปัจจุบันมีการใช้ชีวภัณฑ์ (Biological Control Agent = BCA) ในการควบคุมศัตรูพืช เพื่อลดการใช้สารเคมีกันอย่างแพร่หลาย จึงทำให้มีผู้ผลิตชีวภัณฑ์ขายกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนั้น ยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกร ผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง โดยมีแหล่งความรู้ในการผลิตและการใช้ชีวภัณฑ์หลากหลายรูปแบบจากหลายองค์กรที่แตกต่างกัน ทั้งกรรมวิธีในการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมถึงคำแนะนำในการใช้ เกษตรกรต่างเลือกซื้อ เลือกวิธีผลิต และเลือกใช้ชีวภัณฑ์ที่แตกต่างกันตามความเชื่อถือและความสะดวก ทำให้การใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช ให้ผลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพมากบ้างน้อยบ้างหรือไม่มีบ้าง ทำให้เกษตรกรเกิดความสับสนไม่มั่นใจ ในประสิทธิภาพของการใช้ชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมศัตรูพืช

ชีวภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ผลิตมาจากสิ่งมีชีวิต โดยเชื้อจุลินทรีย์เป็นหนึ่งในชีวภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะและ คุณสมบัติเพาะเจาะจงแตกต่างกันตามชนิดของเชื้อ จุลินทรีย์เป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนชนิดและปริมาณมากมาย ส่วนมากดูด้วยตาเปล่าไม่เห็น และมีอยู่ทั่วไปในอากาศ น้ำ ดิน ในสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ถ้าสภาพเหมาะสมก็จะเจริญเติบโตให้เราได้เห็น ดังนั้น จึงมีเชื้อหลายชนิดที่ดูด้วยตาเปล่าแล้วเหมือนกัน ไม่สามารถแยกได้ ต้องดูด้วยวิธี ทางวิทยาศาสตร์โดยผู้รู้เท่านั้น จุลินทรีย์บางชนิดมีประโยชน์ต่อมนุษย์ ในขณะที่บางชนิด หน้าตาคล้ายกันกลับก่อให้เกิดผลเสียต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ดังนั้น การนำจุลินทรีย์มาใช้ประโยชน์จึงต้องใช้ความระมัดระวัง และรู้จริงเรื่องเชื้อจุลินทรีย์ จึงจะทำให้การนำมาใช้เกิดประโยชน์และมีคุณภาพตามที่ต้องการ

จุลินทรีย์ที่ใช้ในการควบคุมศัตรูพืช ได้แก่ เชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย และเชื้อไวรัส สำหรับครั้งนี้จะขอเน้นเฉพาะ *เชื้อราที่ใช้ในการควบคุมแมลงศัตรูพืชและโรคพืช* เท่านั้น

รูปร่างลักษณะสัณฐานวิทยา ความบริสุทธิ์ของชีวภัณฑ์แต่ละชนิด

เชื้อรา เป็นพืชชั้นต่ำ ไม่มีคลอโรฟิลด์ มีรูปร่างเป็นเส้นยาวแตกกิ่งก้านสาขา เป็นเซลล์เดียวหรือหลายเซลล์ ขยายพันธุ์โดยสปอร์ซึ่งมีขนาดเล็กมากมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า สปอร์มีรูปร่างแตกต่างกันตามชนิดของเชื้อ เช่น ท่อนสั้น ท่อนยาว ทรงกลม หลายเหลี่ยม เนื่องจากเชื้อรามีมากมายหลายหมื่นชนิด ดังนั้น เส้นใยและสปอร์จึงมีรูปร่างคล้ายกัน อาจต้องใช้ความชำนาญในการดูใต้กล้องจุลทรรศน์จึงสามารถวินิจฉัยได้ สปอร์ของเชื้อรามีชีวิตอยู่ได้ทั่วไปทั้งในอากาศ ในน้ำ ในดิน แต่โดยทั่วไปเมื่อเชื้อราอยู่รวมกันจะมองเห็นกลุ่มของเส้นใยได้ด้วยตาเปล่า

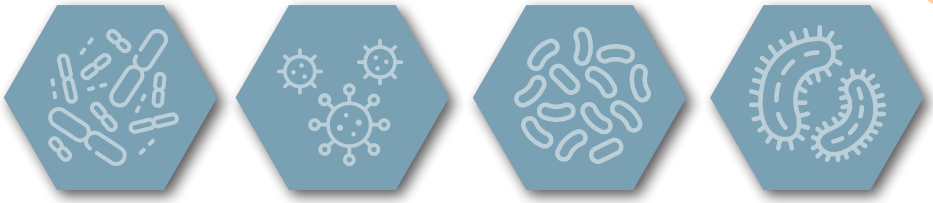

เชื้อน้ำ

วิธีตรวจสอบเชื้อราที่ใช้ในการกำจัดศัตรูพืชเบื้องต้น ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอเรีย และเชื้อราเมตาไรเซียม

1. **การตรวจสอบเชื้อเบื้องต้น** (ตรวจทั่วไปด้วยตาเปล่า)

1.1 สี : ตรงตามลักษณะของเชื้อ ต้องไม่มีการปนเปื้อนจากเชื้ออื่น ๆ
เชื้อในอาหารเลี้ยงเชื้อ ต้องแห้ง ไม่มีแบคทีเรียหรือเชื้อราสีอื่นปนเปื้อนเลย
เชื้อน้ำ ต้องไม่มีกลิ่นเหม็น สารละลายใสต้องไม่มีสิ่งเจือปนใด ๆ ลอยอยู่ที่ผิวหน้า มีกลุ่มของสปอร์ตกตะกอนอยู่ด้านล่างหรือลอยปะปนในของเหลว ตัวอย่างเช่น

- เชื้อราไตรโคเดอร์มา มีสีเขียวเข้ม ไม่มีสีอื่นปน
- เชื้อราบิวเวอเรีย มีสีขาว ไม่มีสีอื่นปน
- เชื้อราเมตาไรเซียม มีสีเขียวหม่น (เขียวขี้ม้า) ไม่มีสีอื่นปน

1.2 ลักษณะสปอร์ : ภายในถุงต้องมีสปอร์ ลักษณะและสีตรงตามชนิดของเชื้อ (ตรวจดูด้วยตาเปล่า)

- เชื้อราไตรโคเดอร์มา เห็นเป็นผงฟุ้งสีเขียว
- เชื้อราบิวเวอเรีย เห็นเป็นผงฟุ้งคล้ายแป้งสีขาว
- เชื้อราเมตาไรเซียม เห็นเป็นผงฟุ้งคล้ายแป้งสีเขียวหม่น (เขียวขี้ม้า)

เชื้อราไตรโคเดอร์มา เห็นเป็นผงฟุ้งสีเขียว

เชื้อราบิวเวอเรีย เห็นเป็นผงฟุ้งคล้ายแป้งสีขาว

เชื้อราเมตาไรเซียม เห็นเป็นผงฟุ้งคล้ายแป้ง สีเขียวหม่น (เขียวขี้ม้า)

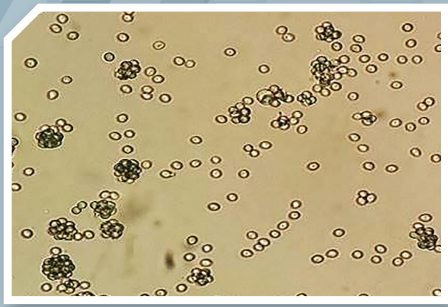

สปอร์เชื้อราไตรโคเดอร์มา กลม ใส สีเขียวอ่อน

สปอร์เชื้อราบิวเวอเรีย กลม ใส สีขาว

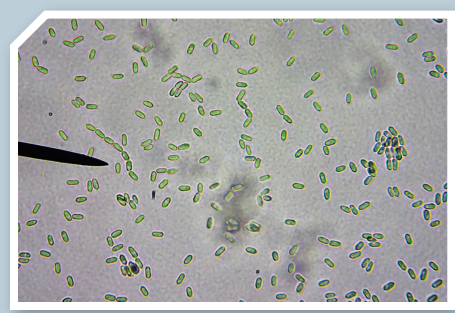

สปอร์เชื้อราเมตาไรเซียม เป็นแท่ง ใส สีเขียวอ่อน

2. การตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์ ลักษณะสปอร์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์: สปอร์ตรงตามชนิดของเชื้อ ตรวจได้ที่ห้องปฏิบัติการของกลุ่มส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย และศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช (ศทอ.)

- ลักษณะสปอร์เชื้อราไตรโคเดอร์มา กลม ใส สีเขียวอ่อน
- ลักษณะสปอร์เชื้อราบิวเวอเรีย กลม ใส สีขาว
- ลักษณะสปอร์เชื้อราเมตาไรเซียม เป็นแท่ง ใส สีเขียวอ่อน

3. ภาชนะบรรจุภัณฑ์ (ดูลักษณะบรรจุภัณฑ์ด้วยตาเปล่า)

3.1 ลักษณะถุงบรรจุภัณฑ์ : ปิดมิดชิด ไม่ฉีกขาด ไม่รั่ว ไม่มีหยดน้ำ หรือไอน้ำเกาะ

3.2 รายละเอียดระบุที่ภาชนะบรรจุ ได้แก่ ถุงหรือขวดบรรจุ ประกอบด้วย ชื่อเชื้อ วัน เดือน ปี ที่ผลิต ปริมาณ/ปริมาตร รายละเอียดการใช้ ผู้ผลิตและข้อความ “ใช้ในราชการ ห้ามจำหน่าย”

3.3 การเก็บรักษา ควรวางแผนการผลิตให้ตรงกับช่วงเวลาการใช้ หากไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันเวลา มีความจำเป็นต้องเก็บรักษา ควรปฏิบัติดังนี้

- เชื้อ จะต้องเก็บไว้ในที่เหมาะสม ไม่โดนแสงแดดโดยตรง
- เชื้อสดหรือเชื้อพร้อมใช้เก็บในอุณหภูมิห้อง ไม่เกิน 30 วัน ยกเว้นเชื้อราไตรโคเดอร์มาไม่ควรเก็บเกิน 7 วัน
- หัวเชื้อ เก็บในตู้เย็นช่องธรรมดา ไม่เกิน 3 เดือน

การนำชีวภัณฑ์ไปใช้

1. ต้องทำการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืชสัปดาห์ละครั้ง
2. ใช้ชีวภัณฑ์เมื่อพบศัตรูพืช
3. ใช้ชีวภัณฑ์ที่มีคุณภาพให้ถูกต้องและเหมาะสม (ถูกเป้าหมาย ถูกเวลา และถูกวิธี)
4. หลังการใช้เชื้อปริมาณศัตรูพืชต้องถูกทำลายไม่น้อยกว่า 50 %

คำแนะนำในการส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์

- ควรเน้นให้เกษตรกรใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเท่านั้น และหากมีการผลิตใช้เอง ต้องผลิตในสภาพที่สะอาด ปลอดเชื้อ พร้อมทั้งบ่มและเก็บเชื้อในสถานที่ที่เหมาะสม
- ถ้ามีการซื้อผลิตภัณฑ์มาใช้ ควรเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายจากกรมวิชาการเกษตร เพื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม เกี่ยวกับมาตรฐานชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชได้ที่ :

- **กลุ่มส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย**
  โทรศัพท์ : 0 2579 3664
- **ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช (ศทอ.) จำนวน 9 ศูนย์** ได้แก่

1) ศทอ.จังหวัดขอนแก่น	โทรศัพท์	0 4320 3512
2) ศทอ.จังหวัดชลบุรี	โทรศัพท์	0 3823 1271
3) ศทอ.จังหวัดชัยนาท	โทรศัพท์	0 5647 6655
4) ศทอ.จังหวัดเชียงใหม่	โทรศัพท์	0 5208 0769
5) ศทอ.จังหวัดนครราชสีมา	โทรศัพท์	0 4446 5081, 0 4446 5890
6) ศทอ.จังหวัดพิษณุโลก	โทรศัพท์	0 5525 3659
7) ศทอ.จังหวัดสงขลา	โทรศัพท์	0 7455 7940
8) ศทอ.จังหวัดสุพรรณบุรี	โทรศัพท์	0 3544 0926-7
9) ศทอ.จังหวัดสุราษฎร์ธานี	โทรศัพท์	0 7731 1525

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ

วิสาหกิจชุมชนดีเด่น ระดับประเทศ ปี 2566 กรมส่งเสริมการเกษตร

"ปลูกข้าวเป็นยา ทำนาอินทรีย์เป็นเนื้อ สร้างสมดุลสิ่งแวดล้อม"

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มีแนวคิดในการสร้างโอกาส สร้างกิจกรรม สร้างรายได้ให้กับชุมชนเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาให้สมาชิกในชุมชน ทั้งด้านสุขภาพ ความยากจน หนี้สิน การว่างงาน มีแนวคิดการเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยใช้หลักตลาดนำการผลิต ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและรักษาให้อยู่ในสภาวะสมดุล ซึ่งทำให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน

ที่มาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ เกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรกร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาให้กับชาวนาในพื้นที่ตำบลห้วยไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ในเรื่องต้นทุนการผลิตสูง การใช้สารเคมีจำนวนมาก เกษตรกรผลิตข้าวไม่มีคุณภาพและไม่มีมาตรฐานรองรับ ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ราคาผลผลิตข้าวไม่มีเสถียรภาพ เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรอง ก่อให้เกิดภาวะขาดทุน ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน และปัญหาสุขภาพของสมาชิกในชุมชน โดยต่อมาได้จดทะเบียนในนาม**วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตำบลห้วยไร่** จนได้รับรองมาตรฐานสากล EU และ NOP ที่ทางยุโรปและสหรัฐอเมริกายอมรับ ซึ่งตรงตามความต้องการของลูกค้าและความต้องการของตลาด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนระบบการผลิตของการเกษตรครัวเรือนสมาชิกมาสู่ระบบเกษตรอินทรีย์สากล

ต่อมาใน **ปี พ.ศ. 2552 ได้รวมวิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 แห่ง จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ ครอบคลุมทั้งหมด 5 อำเภอ** ประกอบด้วย อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ลืออำนาจ ปทุมราชวงศา พนา และอำเภอเสนางคนิคม ซึ่งเป็นต้นแบบขององค์กรชุมชนที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีอุดมการณ์ คือ **"สมาชิกมีความตื่นตัว มีเจตจำนงและความมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนระบบการผลิตเคมีมาสู่ระบบการผลิตรูปแบบเกษตรอินทรีย์มากขึ้น"** ซึ่งอุดมการณ์และแนวความคิดดังกล่าว ได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จเกิดจากบริหารจัดการด้วยกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และมีเป้าหมายที่ชัดเจน

ด้วยทิศทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสถาบันของเครือข่ายฯ คือ **ปลูกข้าวเป็นยา ทำนาอินทรีย์เป็นเนื้อ สร้างสมดุลสิ่งแวดล้อม** ประกอบกับวิสัยทัศน์ที่จะเป็น **ผู้ผลิตข้าวอินทรีย์มาตรฐานระดับโลก ใช้การตลาดนำการผลิต โดยยึดผลประโยชน์สูงสุดเพื่อสมาชิก กลุ่ม ชุมชน และเครือข่าย อย่างยั่งยืน ตรวจสอบได้** มีเป้าหมายจะขยายพื้นที่เพาะปลูกให้เพียงพอกับตลาด มีเป้าหมายทางตลาดโดยจำหน่ายข้าวอินทรีย์ส่งออกต่างประเทศ ร้อยละ 90 และจำหน่ายในประเทศ ร้อยละ 10 ส่งผลให้ปัจจุบันข้าวอินทรีย์ของเครือข่ายฯ ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล Fairtrade, EU, NOP, JAS และ COFCC เครือข่ายฯ มีทุนหุ้นของสมาชิกและทุนหมุนเวียนของกลุ่มเครือข่าย จำนวน 15,848,200 บาท รวมถึงทุนจากเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ ถั่วพร้าอินทรีย์ ถั่วเขียวอินทรีย์ และปุ๋ยอินทรีย์ รวม 234 ตัน โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และจัดบัญชี งบดุลประจำปีทุกปี เพื่อแสดงถึงเงินทุนหมุนเวียน หนี้สิน รายได้ ขาดทุน เงินปันผล มีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงของคณะกรรมการเครือข่ายฯ คณะกรรมการ คณะทำงานและสมาชิกที่ใช้ปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารจัดการภายในกลุ่มเครือข่ายฯ มีประสิทธิภาพเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

สมาชิกเครือข่ายฯ ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้โดยกลุ่มจะมีการจัดอบรมสมาชิกทุกปี และมีการประชุมทุกครั้งก่อนจะมีการดำเนินการโครงการแต่ละโครงการ เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนในปีที่ผ่านมา เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานในปีถัดไป ส่งผลให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งทางด้านธุรกิจและด้านสังคม ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้งร่วมพัฒนาเครือข่ายฯ ให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

กลุ่มสมาชิกเครือข่ายฯ มีการเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ โดยปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 839 ครัวเรือน พื้นที่เกษตรอินทรีย์ 24,554 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ 21 ตำบล 96 หมู่บ้าน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2566)

เครือข่ายคนรุ่นใหม่ สร้างกิจกรรมทั้งด้านสวัสดิการชุมชน สาธารณประโยชน์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการที่เครือข่ายฯ มีกิจกรรมมีความหลากหลายและเชื่อมโยงเกื้อกูลกัน ส่งผลให้เกิดการลดความเสี่ยงในการประกอบการ เกิดความยั่งยืนตามระบบการผลิตที่เป็นอินทรีย์ และสมาชิกมีความมั่นคงและฐานะทางการเงินที่ดีขึ้น ผลประกอบการของเครือข่ายฯ ในแต่ละปีได้สร้างความเชื่อมั่นให้สมาชิกในการร่วมดำเนินการกับกลุ่มต่อไป

มีกิจกรรมที่สำคัญ เช่น การผลิตข้าวอินทรีย์ การปลูกถั่วพร้า การปลูกถั่วเขียว การปลูกพืชผักอินทรีย์ สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นและหรือมีค่าใช้จ่ายลดลง โดยมีการปันผลสวัสดิการให้สมาชิกอย่างเป็นธรรมปีละ 1 ครั้ง อย่างมีระบบ สมาชิกมีหุ้น กับกลุ่มทำให้ทุกคนร่วมเป็นเจ้าของเครือข่ายฯ มีเงินทุนสำรองหมุนเวียนภายใน สำหรับประกอบการได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการเตรียมสืบทอดกิจการในอนาคตให้กับรุ่นลูกของสมาชิกต่อไป

นอกจากนี้ เครือข่ายฯ ยังมีการพัฒนากิจการตามหลัก BCG Model เพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และเป็นการปลูกจิตสำนึกในการเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สมาชิก โดยสมาชิกมีการไถกลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ในครัวเรือน ส่งเสริมการปลูกพืชปรับปรุงดินส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมกระบวนการผลิตและบริการที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีการส่งเสริมให้สมาชิกมีความใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้สมาชิกทำการเกษตรแบบอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาทำปุ๋ยอินทรีย์ และส่งเสริมการคัดแยกขยะในชุมชน รวมถึงมีการทำกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกเครือข่ายฯ และมีการจัดสวัสดิการชุมชน โดยการจัดสรรผลกำไร ร้อยละ 10 ของกลุ่มทำสาธารณประโยชน์ ซึ่งใช้ดูแลสมาชิกเครือข่ายฯ และสมาชิกในชุมชน เมื่อสมาชิกมีการจัดงานพิธีกรรม หรือกิจกรรมต่าง ๆ การสนับสนุนงานบุญประเพณีของชุมชน และการสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนเมื่อชุมชนได้รับความเดือดร้อน

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสนใจศึกษาดูงาน ติดต่อได้ที่

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ

สินค้าเด่น : ข้าวอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวอินทรีย์

เลขที่ 153 หมู่ 1 ตำบลห้วยไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

08 5410 8152

ประธานคณะกรรมการเครือข่ายฯ : นายวันนา บุญกลม

เรียบเรียง : กองบรรณาธิการ
ข้อมูล : กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
ภาพ : กลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี และกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

กรมส่งเสริมการเกษตรคว้า 25 รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2566

รางวัลแห่งเกียรติยศจากความสำเร็จการมุ่งมั่นปฏิบัติราชการ

จากการดำเนินงานตาม 9 แนวทางการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566 ภายใต้แนวคิด "Keep Going, Keep Growing ก้าวต่อไป เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปรับองค์กรเป็น Digital DOAE และมุ่งขับเคลื่อน BCG สู่ความยั่งยืนของภาคเกษตร" ภายใต้แผนปฏิบัติราชการกรมส่งเสริมการเกษตร 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งสอดรับกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมการเกษตร "เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น" ในการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพและมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นด้วย BCG Model ขับเคลื่อนและขยายผลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการทำงานในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนและเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนายกระดับเกษตรกร เกิดการรวมกลุ่ม พัฒนาและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จนสามารถคว้า "รางวัลเลิศรัฐ" 25 รางวัล อันทรงเกียรติที่ภาคภูมิใจของกรมส่งเสริมการเกษตรที่มีผลการดำเนินการเป็นเลิศ

25 รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2566 รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับรางวัลเลิศรัฐมาตั้งแต่ ปี 2557 - 2566 รวม 48 รางวัล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกระบบส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่ยึด คน - พื้นที่ - สินค้า เป็นหลัก และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยงในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จนเกษตรกรมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองและรู้จักการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปรางวัลเลิศรัฐ กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2557-2566

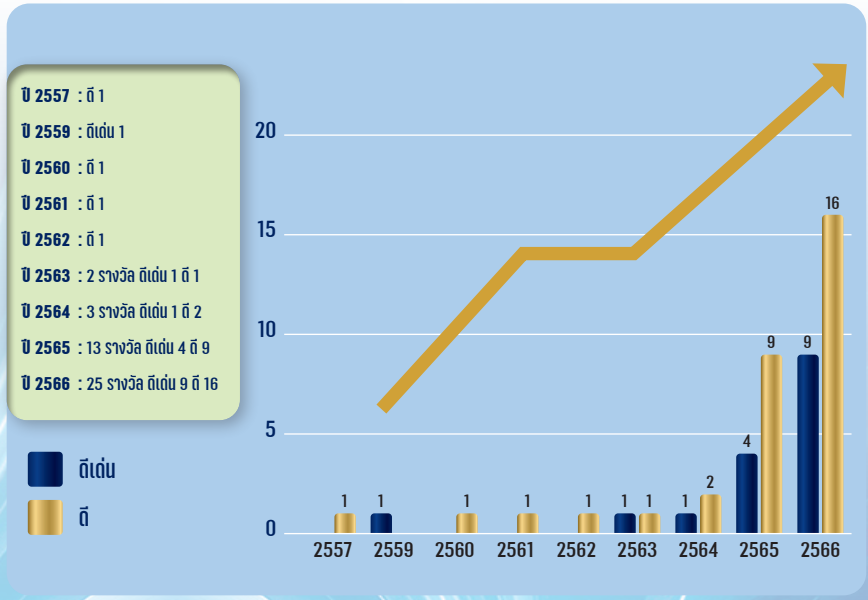

โดยในปี 2566 กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับ 25 รางวัลเลิศรัฐ ประกอบด้วยรางวัลระดับดีเด่น 9 รางวัลและรางวัลระดับดี 16 รางวัล ดังนี้

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทร่วมใจแก้จน ระดับดีเด่น จำนวน 9 ผลงาน ได้แก่

1) ผลงาน ร่วมใจแก้จนวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลบ้านใหม่ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี
2) ผลงาน ร่วมใจแก้จน ชุมชนกาวะผักลอยฟ้าเงินล้าน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส
3) ผลงาน กล้วยหอมทองแก้จน วิถีคนบึงกาฬ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ
4) ผลงาน มะนาวเงินล้านราชบุรี สวนกระแสโควิด-19 ของสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี
5) ผลงาน การเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนกลุ่มฮักน้ำจาง ตำบลบ้านกิ่ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง กับการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง
6) ผลงาน ซำตารมย์แปลงใหญ่ ทุเรียนภูเขาไฟแก้จน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
7) ผลงาน วิสาหกิจชุมชนอำเภอสะบ้าย้อย ยกระดับกาแฟโรบัสต้าแก้จน คนชายแดนใต้อย่างยั่งยืน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลาและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
8) ผลงาน ถั่วเหลืองฝักสด ปลดหนี้เกษตรกร ของสำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี
9) ผลงาน โครงการ “ข้าวอินทรีย์ วิถีเมืองธรรมเกษตร” แก้จนให้ชาวนาอำนาจเจริญ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทร่วมใจแก้จน ระดับดี จำนวน 12 ผลงาน ได้แก่

1) ผลงาน “กาแฟทะเลหอย” กาแฟแก้จน สร้างงาน สร้างรายได้ คนปลายพระยาจังหวัดกระบี่ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกระบี่
2) ผลงาน น้ำผึ้งดอกไม้ป่า “สองพนา” แก้จนให้ชุมชนบ้านไหนหนังอย่างยั่งยืน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกระบี่
3) ผลงาน ผักเปือยน้อยขึ้นห้าง สร้างชีวิต สู้วิกฤตความยากจน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น
4) ผลงาน แปลงใหญ่ข้าวหนองสะโน โมเดลแก้จนพึ่งตนเอง ของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม
5) ผลงาน ผึ้งเหนา เส้นทางแห่งความหวาน ณ บ้านคลองบ่อแสน จังหวัดพังงา ของสำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา
6) ผลงาน ศดปช. บ้านลิพอนบางกอก ร่วมใจแก้จน ของสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต
7) ผลงาน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรแปลงใหญ่กาแฟแก้จน คนรักษ์ป่า ของสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน
8) ผลงาน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียง พลิกนาน้ำท่วม แก้จนด้วยถั่วดินเวียงทอง ของสำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร
9) ผลงาน โกโก้ระนองร่วมใจแก้จน รวมพลคนรักสร้างรายได้หลัก ให้เกษตรกรไทย ของสำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง
10) ผลงาน แปลงใหญ่ข้าวเดิมบาง รวยด้วยเทคโนโลยี 4 ป + 1 IPM ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
11) ผลงาน สร้างเงิน สร้างคน วิถีแก้จนแบบคนควนโท๊ะ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล
12) ผลงาน กล้วยหอมทองอุดรธานีเงินล้าน สานน้ำโขง ของสำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทสัมฤทธิผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดี จำนวน 2 ผลงาน ได้แก่

1) ผลงาน กลุ่มเกษตรกรยางพาราคำผง ยกระดับการมีส่วนร่วมอย่างครบวงจร ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์
2) ผลงาน ผักสวยห้วยผึ้ง โมเดล ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์

สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
ประเภทประสิทธิผลเครือข่าย ระดับดี
จำนวน 1 ผลงาน

1) ผลงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้เกษตรกร ของกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

สาขาบริการภาครัฐ
ประเภทพัฒนาการบริการ ระดับดี
จำนวน 1 ผลงาน

1) ผลงาน คลินิกพืช (PLANT CLINIC) ของกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

ถอดรหัสความสำเร็จตัวอย่างผลงาน สาขาบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ระดับดีเด่น ประเภท ร่วมใจแก้จน ประจำปี 2566

กล้วยหอมทองแก้จน วิถีคนบึงกาฬ

เส้นทางสู่ "กล้วยหอมทอง" กลุ่มเกษตรกรอำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แรกเริ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำนาและปลูกยางพารา มีปัญหาในเรื่องของสภาพดินและอากาศไม่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง มีการใช้สารเคมีในยางพาราเป็นจำนวนมาก ต้นทุนการผลิตสูงจากการซื้อปุ๋ยเคมี ประกอบกับราคายางพาราตกต่ำ กรมส่งเสริมการเกษตรโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ จึงได้ลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ คน - พื้นที่ - สินค้า วิเคราะห์ดินและพืชที่เหมาะสม ใช้หลักตลาดนำการผลิตจนได้ "กล้วยหอมทอง" เป็นพืชที่ต้องการของตลาด เกษตรกรจึงเริ่มรวมกลุ่ม โดยนำเงินเยียวยาในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในปี 2563 รายละ 15,000 บาท มาซื้อหน่อและขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง

แนวทางการพัฒนา ในปี 2564 สามารถรวมกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทอง BK.77 และ ในปี 2565 พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และรวมกลุ่มเครือข่ายจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง BK.77 จากการบูรณาการร่วมกันทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการคิดจากการผลิตแบบพอเพียงมาเป็นการผลิตเชิงพาณิชย์ เปลี่ยนจากอาชีพรอง จนกลายเป็นอาชีพหลัก โดยมีตลาดสำคัญ คือ บริษัท ซีพีออลล์ (CP ALL) และบริษัท เจเฟรซ เซกะ จำกัด ประเทศญี่ปุ่น

ผลสำเร็จที่ได้รับ กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน 8,640,000 บาทต่อปี เกิดการจ้างงานในชุมชนกว่า 30 ครัวเรือน คิดเป็นมูลค่ากว่า 3,240,000 บาทต่อปี ปัจจุบันมีสมาชิก 35 ครัวเรือน และสมาชิกเครือข่าย 49 ครัวเรือน โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 90,000 - 450,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสุขภาพที่ดี จนมีการส่งต่อและขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ทั่วทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดบึงกาฬ

ถั่วเหลืองฝักสด ปลดหนี้เกษตรกร

เส้นทางสู่ "ถั่วเหลืองฝักสด" กลุ่มเกษตรกรอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี แรกเริ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำนาตลอดทั้งปี (ปีละ 2 - 3 ครั้ง) มีปัญหาในเรื่องของดินเสื่อมโทรม ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งและเป็นแหล่งสะสมของโรคและแมลง ทำให้มีผลผลิตต่ำ กรมส่งเสริมการเกษตรโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี จึงได้ลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ คน - พื้นที่ - สินค้า วางแผนปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวนาปรังเป็นพืชใช้น้ำน้อย และพบว่า ถั่วเหลืองฝักสดหรือถั่วแระญี่ปุ่นมีความเหมาะสมในพื้นที่

แนวทางการพัฒนา ในปี 2559 เกษตรกรรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลืองฝักสด อุทัยธานี และในปี 2560 ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกรมส่งเสริมการเกษตร (แปลงใหญ่ถั่วเหลืองฝักสด) บูรณาการร่วมกันทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา จนสามารถพัฒนาผลผลิตให้สูงขึ้นเป็น 1,300 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตลดลง 1,000 - 3,000 บาทต่อไร่ มีตลาดรับซื้อและการประกันราคาผลผลิต รวมถึงได้รับมาตรฐานส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น

ผลสำเร็จที่ได้รับ ในปี 2564 กลุ่มมีรายได้กว่า 18,500,000 บาท และทำให้เกิดการจ้างแรงงานในชุมชนกว่า 600,000 บาทต่อฤดูกาล เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีขึ้น ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และมีการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ

SCAN ME

ผลงานระดับดีเด่นเรื่องอื่น ๆ รายละเอียดเพิ่มเติม

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการการบริหารจัดการภาครัฐ ในปี 2567 กรมส่งเสริมการเกษตรยังคงมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะอยู่เคียงข้างเกษตรกร ให้เกษตรกรยังคงมีส่วนร่วมในการพัฒนาบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน สู่การยอมรับและความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพี่น้องเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น ตามวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมการเกษตร "เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และ มีรายได้เพิ่มขึ้น"

ทำความรู้จักรางวัลเลิศรัฐ

เลิศรัฐ

รางวัลเลิศรัฐ (Public Sector Excellence Awards : PSEA) เป็นรางวัลแห่งเกียรติยศที่มอบให้หน่วยงานที่ได้มุ่งมั่น ปฏิบัติราชการจนประสบความสำเร็จมีความเป็นเลิศแห่งหน่วยงานภาครัฐทั้งปวง โดยสำนักงานพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อยกระดับการบริหารจัดการภาครัฐ การบริการและการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กลไกการมอบรางวัล

ประเภทของรางวัล

รางวัลเลิศรัฐสาขา

มอบให้กับหน่วยงานที่มีผลงานโดดเด่นทั้งในสาขาบริการภาครัฐและสาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

รางวัลเลิศรัฐยอดเยี่ยม

มอบให้กับหน่วยงานที่ได้รับรางวัลระดับดีเด่นครบทั้ง 3 สาขา ในปีเดียวกัน

รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ

มอบให้หน่วยงานที่มีผลงานโดดเด่นได้รับรางวัลเลิศรัฐอย่างต่อเนื่องเป็นต้นแบบที่สร้างคุณค่ามีความสำเร็จอย่างยั่งยืน

รางวัลสาขาบริการภาครัฐ

มอบให้กับหน่วยงานของรัฐที่มีผลการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนด้วยบริการที่สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม และเป็นที่พึงพอใจ

ประกอบด้วย 6 ประเภทรางวัล

- นวัตกรรมการบริการ
- พัฒนาการบริการ
- ขยายผลมาตรฐานการบริการ
- บูรณาการข้อมูลเพื่อการบริการ
- บริการตอบโจทย์ตรงใจ
- ยกระดับการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ

ระดับรางวัล แบ่งออกเป็น 2 ระดับ

คือ ระดับดีเด่น และ ระดับดี

รางวัลสาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างแรงจูงใจ และสร้างขวัญกำลังใจ ในการเปิดระบบราชการให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการและทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

ประกอบด้วย 6 ประเภทรางวัล

- เปิดใจใกล้ชิดประชาชน
- สัมฤทธิผลประชาชนมีส่วนร่วม
- ผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ
- เลื่องลือขยายผล
- ประสิทธิผลเครือข่าย
- ร่วมใจแก้จน

ระดับรางวัล แบ่งออกเป็น 2 ระดับ

คือ ระดับดีเด่น และ ระดับดี

รางวัลสาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

มอบให้กับหน่วยงานของรัฐที่มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการได้ทัดเทียมมาตรฐานสากล นำพาองค์การสู่ความเป็นเลิศ

ประกอบด้วย 3 ประเภทรางวัล

- **คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ระดับดีเด่น**
- **คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รายหมวด**

จำนวน 6 หมวด ได้แก่

หมวด 1) ด้านการนำองค์การและความรับผิดชอบต่อสังคม
หมวด 2) ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
หมวด 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
หมวด 4) ด้านการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานขององค์การและการจัดการความรู้
หมวด 5) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล
หมวด 6) ด้านกระบวนการคุณภาพและนวัตกรรม

- **คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0**

ระดับรางวัล แบ่งออกเป็น 2 ระดับ

1. ระดับพัฒนาจนเกิดผล
2. ระดับก้าวหน้า

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2566

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มพัฒนาแม่บ้านเกษตรกรและเคหกิจเกษตร กองพัฒนาเกษตรกร

พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมจากอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป จัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมาตั้งแต่ปี 2513 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ครอบครัวเกษตรกรและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีศักยภาพในการขับเคลื่อนภาคเกษตรในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2547 มีสมาชิกเริ่มจัดตั้ง 9 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 71 คน แต่เดิมหลังจากว่างเว้นจากการทำการเกษตร (ประกอบอาชีพการทำนา) สมาชิกมีความสนใจและตั้งใจรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่จากการประกอบอาชีพการเกษตร จึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 และเริ่มผลิตเสื้อผ้าหม้อห้อมโบราณขึ้น โดยการสกัดสีธรรมชาติจาก **ต้นห้อม** ซึ่งผ้าหม้อห้อมมีมาตั้งแต่โบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของชาวไทพวนบ้านทุ่งโฮ้ง เป็นเอกลักษณ์ของชาวทุ่งโฮ้งและของคนจังหวัดแพร่ กลุ่มจึงมีแนวคิดที่ต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทพวน นำเอาภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาสืบทอดและสานต่อให้คนรุ่นหลัง สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพและมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต และพัฒนาผ้าหม้อห้อมให้ไปสู่ตลาดสากล พร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์ของผ้าหม้อห้อมไว้ด้วย

เส้นทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมกระทั่งประสบผลสำเร็จ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 จากเดิมที่ประกอบอาชีพการทำนา หลังจากได้รวมกลุ่มและได้คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าหม้อห้อมกันมากขึ้น จนปัจจุบันกลุ่มได้ปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย ซึ่งผลิตภัณฑ์**เดิมมีการผลิตเฉพาะเสื้อที่เรียกว่าเสื้อชาวนา** และ **ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าคลุมไหล่ รองเท้า ผ้าพันคอ กางเกง กระเป๋า เครื่องประดับตกแต่ง และของที่ระลึก** โดยสามารถขยายช่องทางการตลาดไปยังต่างประเทศ เช่น สาธารณัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เยอรมัน และยุโรป เป็นต้น สร้างมูลค่าเพิ่มจากเสื้อชาวนา ซึ่งจำหน่ายในราคา 100 - 150 บาท เป็น 150,000 บาท และผลิตภัณฑ์หม้อห้อมของกลุ่มยังได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) **"ผ้าหม้อห้อมแพร่ Mor Hom Phrae Fabric" เครื่องหมาย ผลิตภัณฑ์ OTOP และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผลิตภัณฑ์จากห้อม 1 ชิ้นงาน สร้างงานได้ 8 คน)** ผลจากการดำเนินกิจกรรมทำให้กลุ่มมีความเจริญเติบโตและมีความมั่นคงทางการเงิน เกิดรายได้เฉลี่ยของสมาชิก 108,000 บาทต่อคนต่อปี และมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยครัวเรือนละ 168,000 บาทต่อปี รายจ่ายลดลงเฉลี่ยครัวเรือนละ 18,000 บาทต่อปี รวมทั้งมีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,400 บาทต่อปี โดยครัวเรือนในชุมชนทุ่งโฮ้ง ร้อยละ 70 หันมาปลูกห้อมเพื่อส่งเสริมการผลิตผ้าหม้อห้อม ซึ่งได้กลายมาเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านทุ่งโฮ้ง และสร้างรายได้และเศรษฐกิจให้กับชุมชนทุ่งโฮ้ง และได้รับรางวัลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.2565 เข้ารับพระราชทานโล่รางวัลในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประจำปี 2565 เป็นความภาคภูมิใจของคนทั้งจังหวัด เป็นแบบอย่างให้เกิดการรวมกลุ่มในจังหวัดขยายผลสู่กลุ่มอื่น ๆ ได้รับการยกย่องและยอมรับอย่างกว้างขวางจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมประกาศเกียรติคุณยกย่อง ให้ความสำคัญ สร้างเป็นแรงบันดาลใจที่ดี ในการขับเคลื่อนกลุ่มให้มีความเข้มแข็งยั่งยืน

การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ได้นำเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการผลิต เครื่องมือที่มีความทันสมัย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการผลิต มาเป็นเครื่องทุ่นแรงและให้ได้มาตรฐานในการผลิต เช่น เครื่องตัดผ้า จักรเย็บผ้าอุตสาหกรรม ประเภทจักร 3 เส้น จักร 5 เส้น พิมพ์ปั๊มเทียนลวดลายต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาพัฒนาลวดลายและเทคนิคในการย้อมผ้าในผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมมากขึ้น โดยกลุ่มเน้นการย้อมผ้าในการใช้สีจากธรรมชาติ (ห้อมเปียก) นอกจากนี้ในการแปรรูปเนื้อห้อมเปียกได้มีการใช้เทคโนโลยีเครื่องทุ่นแรง “เครื่องตีน้ำห้อม” โดยได้พัฒนาจากการตีน้ำห้อมขึ้นในถังหมักลงจนเกิดฟองแบบใช้แรงงานคน ซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมใช้เวลา ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อถัง มาเป็นการใช้เครื่องตีน้ำห้อม ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าการใช้แรงงานคน และช่วยลดระยะเวลาในการตีน้ำห้อมให้สั้นลงเพียง 10 นาที และมีวิธีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าทุกส่วน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด กลุ่มฯมีการกำจัดของเสียให้มีปริมาณน้อยที่สุดจนไม่เป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม (Zero Waste)

การสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าจากห้อม

ยกระดับผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากห้อม โดยเพิ่มการพัฒนาออกแบบดีไซน์ให้สวยงาม ทันสมัย มีการปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด ผสมผสานความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดแพร่และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน พร้อมทั้งนำประสบการณ์มาปรับปรุงประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีแปลงเรียนรู้การปลูกห้อมและแปรรูปห้อม ที่กลุ่มได้ขยายพันธุ์ห้อมและพื้นที่ปลูกห้อมในชุมชน เพื่อนำใบห้อมและต้นห้อมมาแปรรูปเป็นห้อมเปียกใช้เองเป็นการลดต้นทุนการผลิตนอกจากนี้ ยังได้มีการนำเศษผ้าหม้อห้อมมาเพิ่มมูลค่า เป็นสินค้าชนิดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเดิมเมื่อมีเศษผ้าหม้อห้อม จะมีการบริหารจัดการเศษวัสดุเหล่านี้ด้วยการเผา ต่อมาทางกลุ่มได้มีการคิดค้นและพัฒนา โดยการนำเศษผ้าหม้อมาเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าหม้อห้อม เช่น ทำพวงกุญแจตุ๊กตาจากเศษผ้า ตุ้มหู เข็มกลัด ผ้ามัดผม สร้อยคอ กระเป๋าใส่เหรียญ พรมเช็ดเท้า เป็นต้น เพื่อยกระดับของสินค้าให้เพิ่มขึ้น โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัสดุจากธรรมชาติ และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าหม้อห้อมให้มีความหลากหลาย และเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาด เพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มต่อไป

ส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่สานต่อและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมครบวงจร

สร้างทายาทเกษตรกรและผลักดัน สนับสนุนส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผ้าหม้อห้อม พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในการสร้างนักออกแบบรุ่นใหม่ หรือ “Phrae Young Designer” สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมแพร่แบบครบวงจร ซึ่งเป็นจุดแข็งของกลุ่ม เปรียบเสมือนทัพหน้าโดยมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นทัพหลัง เข้ามาขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย และมีความหลากหลาย เพื่อพัฒนารูปแบบของผ้าหม้อห้อม ในการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ในห้าง modern trade โดยทายาทเกษตรกรนำเทคนิคการตัดเย็บผสมผสานกับความรู้ทางด้านแฟชั่นดีไซน์ให้กับผ้าหม้อห้อมให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์และน่าสนใจ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์การออกแสดงสินค้าตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อให้เกิด Business Matching กับลูกค้าในแต่ละภูมิภาคของประเทศ และลูกค้าในต่างประเทศ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสนใจศึกษาดูงาน ติดต่อได้ที่ :
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5

- 58 หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
- โทรศัพท์ 09 1852 9756
- **ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 :** นางบุญมี อ่อนน้อม
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 จ. แพร่

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2566 นายประยูร อินสกุล ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร ครั้งที่ 2 / 2566 พร้อมด้วย **นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** นายนวนิตย์ พลเคน ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (134-135) โดยมีเรื่องพิจารณาที่สำคัญคือ 1) ข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) การแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรระยะเร่งด่วนและระยะยาว 3) การจัดการที่ดิน ส.ป.ก. และนิคมสหกรณ์ 4) การเตรียมการแก้ไขปัญหาเอลนีโญ 5) การเตรียมการแก้ไขปัญหาหมอกควัน 6) การขับเคลื่อนคาร์บอนเครดิต 7) ข้อมูลพื้นฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2566 **นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** นำเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรรับรางวัลเลิศรัฐ สำหรับหน่วยงานที่มีผลการดำเนินการเป็นเลิศ โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ณ อาคารอิมแพคฟอรั่ม เมืองทองธานี โดยได้รับรางวัลสาขาบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ระดับดีเด่น ประเภทร่วมใจแก้จน จำนวน 9 ผลงาน รางวัลสาขาบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ระดับดี คือ ประเภทร่วมใจแก้จน จำนวน 12 ผลงาน ประเภทสัมฤทธิผลประชาชนมีส่วนร่วม จำนวน 2 ผลงาน ประเภทประสิทธิผลเครือข่าย จำนวน 1 ผลงาน และรางวัลสาขาบริการภาครัฐ ประเภทพัฒนาการบริการ จำนวน 1 ผลงาน รวมทั้งสิ้น 25 ผลงาน ทั้งนี้ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กล่าวเพิ่มเติมว่า ที่มาแห่งความสำเร็จในการได้รับรางวัลครั้งนี้คือ ความร่วมมือร่วมใจจากทุกหน่วยงานในสังกัดของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานในพื้นที่ที่ดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ เกษตรกรลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ แก้ไขปัญหาความยากจน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น ตามแนวคิดในการทำงานที่ว่า “Keep Going, Keep Growing ก้าวต่อไป เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปรับองค์กร เป็น Digital DOAE มุ่งขับเคลื่อน BCG สู่ความยั่งยืนของภาคการเกษตร”

เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2566 **นางอัญชลี สุวจิตตานนท์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** และรองประธานคณะกรรมการอำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการอำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ครั้งที่ 1/2566 ณ ห้องประชุม 4/1 ชั้น 4 อาคาร 1 กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อรับทราบคำสั่งจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ระดับส่วนกลาง และศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ระดับภูมิภาค สถานการณ์น้ำในเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ การเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากภัยแล้งจากผลกระทบเอลนีโญ ระดับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และระดับกรมส่งเสริมการเกษตร การวิเคราะห์พื้นที่เป้าหมายและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ปี 2566/67 (ในเขตชลประทาน/นอกเขตชลประทาน) รวมทั้งร่วมกันพิจารณาแผนปฏิบัติงาน/โครงการรองรับภัยแล้ง ปี 2566/67 ของกรมส่งเสริมการเกษตร

เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2566 **นายครองศักดิ์ สงรักษา รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธานเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการสร้างเครือข่ายบริการเครื่องจักรกลทางการเกษตรร่วมกันของชุมชน ครั้งที่ 2 ประจำปี 2566 ณ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาป่าสักชลสิทธิ์ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายบริการเครื่องจักรกลทางการเกษตรร่วมกันของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาเครือข่ายบริการเครื่องจักรกลทางการเกษตรร่วมกันของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมือให้เกษตรกรนำเครื่องจักรกลเกษตรที่มีอยู่ มาบริหารจัดการให้มีการใช้งานร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้มีการใช้งานเครื่องจักรกลเกษตรอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพตลอดทั้งปี เพื่อให้คุ้มค่าต่อการลงทุน มีระยะเวลาในการคืนทุนสั้นลง สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต และแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งการใช้ทรัพยากรร่วมกันในลักษณะนี้ สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จด้วยดีแล้วระดับหนึ่ง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2566 **นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมและให้กำลังใจสมาชิกแปลงใหญ่จิ้งหรีด หมู่ที่ 7 ตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิก 37 ราย พื้นที่ดำเนินการเลี้ยงจิ้งหรีด 500 บ่อ มีการดำเนินงานตามหลักแปลงใหญ่ 5 ด้าน คือ 1) การลดต้นทุนการผลิต ด้วยการลดการใช้อาหารสำเร็จรูป ใช้ผักที่เหลือจากสมาชิกผลิตอาหารใช้เอง 2) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ด้วยการใช้เทคโนโลยีในการผลิต เช่น การใช้เครื่องควบคุมอุณหภูมิ เครื่องให้อาหารอัตโนมัติ 3) การพัฒนาคุณภาพ ด้วยการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพให้ได้ GAP และ GMP 4) การตลาด ด้วยการสร้างช่องทางด้านการตลาด ให้เกษตรกรรุ่นใหม่ส่งเสริมการขายผ่านออนไลน์ ผลิตสินค้าให้คุณภาพมาตรฐานตรงตามที่ตลาดต้องการ และ 5) การบริหารจัดการกลุ่ม มีการจัดประชุมปรึกษาหารือกันอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในโอกาสนี้รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรได้มอบปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ด้วย

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 **นายกฤษ อุตตมะเวทิน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธาน เปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค ภายใต้โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ณ ห้องแมกโนเลีย โรงแรมทีเคพาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกัน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความพร้อมให้การรองรับนักท่องเที่ยว ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับภาคเกษตรและชุมชนต่อไป โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการรวมจำนวนทั้งสิ้น 104 คน แบ่งเป็นรูปแบบ Onsite ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับเขต และเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร จำนวน 40 คน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับจังหวัด จำนวน 64 คน เข้าร่วมการประชุม Online ผ่านระบบ Zoom Meeting

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่าย กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร และกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : สำนักงานเกษตรอำเภอไทรงาม และสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร

ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่

โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตร เพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)

ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตร เพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ภายใต้นโยบายการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ปลูกข้าวและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งมีการนำข้อมูลจากระบบแผนที่เกษตร (Agri-Map) มาใช้ในการตรวจสอบและกำหนดเขตเหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม สำหรับการปลูกพืชของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ และส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตจากพืชหรือชนิดสินค้าเดิมในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปสู่การปลูกพืชหรือผลิตสินค้าชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เพื่อให้มีการลดต้นทุนหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งหลังจากได้เข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจศักยภาพพื้นที่ดินของตนเองมากขึ้นนำไปสู่การพิจารณาเลือกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ดินได้ และทำให้ลดพื้นที่ปลูกเชิงเดี่ยว มีการผลิตสินค้าเกษตรตามความเหมาะสมของพื้นที่ทำให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ มาตั้งแต่ปี 2563 มีจังหวัดเข้าร่วมโครงการทั่วประเทศ เกษตรกรได้รับการอบรมให้ความรู้การปรับเปลี่ยนพืชชนิดใหม่กว่า 5,000 ราย และมีการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชในพื้นที่แล้วกว่า 15,000 ไร่ ทั่วทุกภูมิภาค

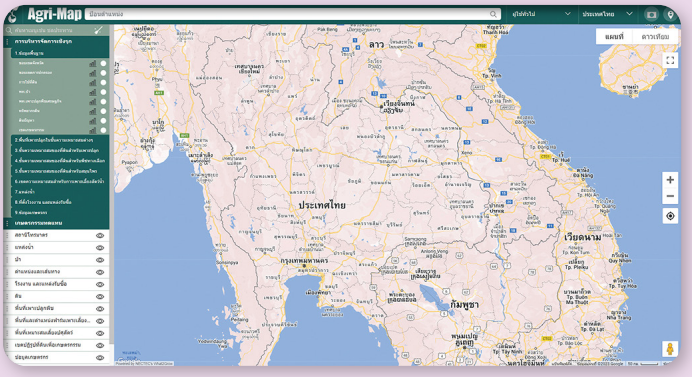

ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)

ใน ปี 2563 มี 43 จังหวัดเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรได้รับการอบรมให้ความรู้ การปรับเปลี่ยนพืชชนิดใหม่ จำนวน 2,181 ราย มีการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map จำนวน 6,135 ไร่ (จากเป้าหมาย 6,000 ไร่)

ปี 2564 มี 27 จังหวัดเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรได้รับการอบรมให้ความรู้การปรับเปลี่ยนพืชชนิดใหม่ จำนวน 1,026 ราย มีการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map จำนวน 3,000 ไร่ (เป้าหมาย 3,000 ไร่)

ปี 2565 มี 34 จังหวัดเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรได้รับการอบรมให้ความรู้การปรับเปลี่ยนพืชชนิดใหม่ จำนวน 1,076 ราย มีการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ตามแผนที่ Agri-Map จำนวน 3,012 ไร่ (เป้าหมาย 3,000 ไร่)

ปี 2566 มี 44 จังหวัดเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรได้รับการอบรมให้ความรู้การปรับเปลี่ยนพืชชนิดใหม่ จำนวน 1,029 ราย การปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ตามแผนที่ Agri-Map จำนวน 2,967 ไร่ (เป้าหมาย 2,920 ไร่)

แนะนำ เครื่องมือบริหารจัดการด้านการเกษตร แผนที่เกษตร หรือ Agri-Map

Agricultural Map for Adaptive Management : Agri - Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการ เชิงรุก จัดทำขึ้นเมื่อปี 2559 โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนชุดข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนที่เกษตร และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) เป็นผู้พัฒนาแอพพลิเคชัน

Agri-Map เป็นการบูรณาการข้อมูลพื้นฐานเชิงแผนที่ด้านการเกษตร จากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และข้อมูลประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ดิน น้ำ พืช ประมง ขอบเขตการปกครอง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ประชากร ทะเบียนเกษตรกร การตลาด และโลจิสติกส์ เป็นต้น สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการด้านการเกษตรของประเทศให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้ง 76 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร สามารถกำหนดพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจให้เหมาะสม และบริหารจัดการสินค้าเกษตร ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคตได้ โดยแสดงรายละเอียดข้อมูลด้านการเกษตรแบบเห็นภาพเป็นชั้นข้อมูลต่าง ๆ แบบเข้าใจง่าย ตามผู้ใช้กำหนด สามารถตอบโจทย์เกษตรกรได้เป็นอย่างดี มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย สะดวกใช้งาน และเข้าถึงข้อมูลง่าย

สามารถใช้งานในรูปแบบออนไลน์ http://agri-map-online.moac.go.th และแอพพลิเคชัน Agri Map Mobile สำหรับใช้กับสมาร์ทโฟน

กรณีตัวอย่าง ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่

เกษตรกรอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ปรับเปลี่ยนจากการทำนามาปลูกมะเขือเปราะ

ถ้านึกถึงผักเคียงทานคู่กับน้ำพริก “มะเขือเปราะ” นับเป็นหนึ่งในตัวเลือกต้นๆ อยู่เสมอ ไม่ใช่เฉพาะน้ำพริก มะเขือเปราะยังเป็นวัตถุดิบสำคัญที่ใส่ในอาหาร ทั้งแกงป่า แกงกะทิ ทั้งนี้ มะเขือเปราะที่ขายอยู่ทั่วไปจะเริ่มจากใช้เมล็ดพันธุ์เพาะกล้าไปจนถึงเก็บเกี่ยวตามระยะที่เหมาะสม ปลูกเพียง 1 ครั้งแต่สามารถเก็บเกี่ยวได้ทุก 3 - 5 วัน ตลอดอายุ (เฉลี่ย 1 ปี) มะเขือเปราะจึงเป็นพืชผักอีกชนิดที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรได้ตลอดทั้งปี เช่นเดียวกับเกษตรกรที่อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ที่เริ่มจากการปรับเปลี่ยนผืนนามาปลูกมะเขือเปราะด้วยความคิดที่ว่าจะสร้างรายได้ระยะสั้นให้กับตนเอง แต่กลับกลายเป็นรายได้ประจำที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี

จุดเปลี่ยนจากนาข้าวสู่การปลูกพืชที่เหมาะสมในพื้นที่

นางศรีไพร ดีประสิทธิ์ เกษตรกรคนเก่งจากอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เล่าว่าปกติปลูกข้าวต้องใช้น้ำมากอยู่แล้ว แต่ที่ดินของตนเองนั้นเป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ส่งผลให้ผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ตนเองคิดทบทวนว่าต้องทำอย่างไรถึงจะมีรายได้ในระยะสั้นเพื่อสามารถเลี้ยงครอบครัว จึงได้ปรึกษาเกษตรตำบลในพื้นที่ จึงได้แนะนำ**โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri - Map)** ที่เน้นการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้ตนเองมีความสนใจเข้าร่วมโครงการฯ ดังกล่าวตั้งแต่ปี 2563 โดยทางสำนักงานเกษตรอำเภอไทรงาม ได้เข้าตรวจสอบความเหมาะสมการปลูกพืชในพื้นที่ พบว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

มะเขือเปราะปลูกง่าย สร้างรายได้ ขายได้ทั้งปี

สำหรับเกษตรกรทุกคนที่เข้าร่วม **โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตร เพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri - Map)** จะได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจทางการเกษตร หลังจากนั้นเกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรตามความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับความต้องการของเกษตรกร

นางศรีไพร ดีประสิทธิ์ กล่าวว่า ช่วงแรกได้รับการสนับสนุนเป็นต้นกล้ามะเขือเปราะ ปลานิล และหญ้าเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบัน (เข้าสู่ปีที่ 2) เน้นกิจกรรมการปลูกมะเขือเปราะ มีพื้นที่ปลูกจำนวน 2 ไร่ ซึ่งมะเขือเปราะให้ผลผลิตสามารถจำหน่ายได้แล้ว มีการเก็บผลผลิตจากต้นเดิมและปลูกต้นมะเขือเปราะใหม่เสริมทดแทน ให้น้ำแบบระบบน้ำหยด โดยใช้น้ำจากบ่อบาดาลที่ขุดเจาะเอง ทำให้มีน้ำพอใช้ตลอดทั้งปี ปลูกมะเขือเปราะได้ 8 - 12 เดือนต่อรอบ เก็บผลผลิต 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละปริมาณ 200 - 300 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ 3,000 - 4,000 บาทต่อครั้ง เฉลี่ยรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน หรือ 240,000 บาทต่อปี สามารถนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่คุ้มค่า

หากเกษตรกรท่านใดสนใจเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตร เพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri - Map) ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักเกษตรจังหวัดใกล้บ้านท่าน

เรียบเรียง - ภาพ : กรองกาญจน์ กาญจนวิบูลย์ สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำหนาว

กรมส่งเสริมการเกษตรบูรณาการทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง สู่การบริหารจัดการสินค้าข้าวครบวงจร

"แผ่นดินสูงเฉียดฟ้า แหล่งไม้ป่านานาพรรณ มหัศจรรย์ถ้ำใหญ่น้ำหนาว รอยเท้าสัตว์ล้านปี **ประเพณีเผาข้าวหลาม เลื่องลือนามข้าวพญาลืมแกง**" คำขวัญของอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แสดงถึงความสำคัญของ"ข้าวหลาม" และ"ข้าวพญาลืมแกง"

เรื่องเล่าข้าวพญาลืมแกง

ตำนานที่มาของชื่อ

ในสมัยอดีตมีเจ้าเมืองเสด็จมายังหมู่บ้านแห่งหนึ่ง "เจ้าเมือง" ในสมัยโบราณเรียกว่า "พญา" ตามคำเรียกของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านทราบข่าวจึงได้ทำอาหารหวานคาว รวมทั้งนึ่งข้าวเหนียวเพื่อต้อนรับเจ้าเมืองที่เสด็จมา เมื่อเจ้าเมืองเตรียมที่จะเสวยนั้น ก็ได้กลิ่นหอมของข้าวเหนียว ท่านจึงลองเสวย ด้วยความที่ข้าวเหนียวมีกลิ่นหอม หวาน อ่อนนุ่ม ทำให้ท่านเสวยข้าวเหนียวอิ่ม จนลืมเสวยอาหารคาวหวานที่ชาวบ้านเตรียมมาต้อนรับ ชาวบ้านจึงเรียกข้าวเหนียวชนิดนี้ว่า "ข้าวพญาลืมแกง"

ลักษณะที่โดดเด่นข้าวพญาลืมแกง

ข้าวพญาลืมแกง เมื่อนึ่งสุกมีลักษณะอ่อนนุ่ม ไม่แข็งกระด้าง เมล็ดมีลักษณะใหญ่อ้วนป้อม มีความกรุบเล็กน้อย เนื่องจากเยื่อหุ้มเมล็ดไม่หนามาก มีกลิ่นหอม และมีรสชาติดี มีการพัฒนาเป็นข้าวกล้องข้าวเหนียว เพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ และเพิ่มมูลค่า

จุดเริ่มต้นวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง นำพันธุ์ข้าวเหนียวท้องถิ่น "พญาลืมแกง" แปรรูปเป็นข้าวหลามขึ้นชื่อ

เมื่อพูดถึงอำเภอน้ำหนาว ผู้คนจะนึกถึง "ข้าวหลามน้ำหนาว" และข้าวเหนียวไร่พื้นเมือง "พญาลืมแกง" ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ หรือ "โลโก้" ของอำเภอน้ำหนาว เมื่อรวมกับความคิดริเริ่มของคุณเสลี่ยง ยศสุพรม ในปี 2553 ที่มองเห็นโอกาสทางธุรกิจ ประกอบกับต้องการที่จะมีรายได้เสริมให้กับครอบครัวนอกเหนือจากการทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จึงได้ทดลองทำข้าวหลามจำหน่ายภายในชุมชน ปรากฏว่าเป็นที่นิยม จึงได้หันมาทำข้าวหลามขายโดยใช้วัตถุดิบทั้งหมดจากในชุมชนควบคู่ไปกับการทำการเกษตร

ต่อมาในปี 2555 ได้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง โดยมีคุณเสลี่ยง ยศสุพรม เป็นประธานวิสาหกิจชุมชน เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีการแปรรูปเป็นข้าวหลาม ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของชาวน้ำหนาว เอกลักษณ์ คือ มีกระบอกขนาดพอเหมาะ ใช้ "ไม้ไผ่เปาะ" ที่มีลำต้นตรง มีเยื่อไผ่หุ้ม รสชาติข้าวหลามกลมกล่อม ไม่หวานจัด ใช้ข้าวเหนียวไร่พันธุ์พื้นเมืองของอำเภอน้ำหนาว ได้แก่ ข้าวพญาลืมแกง และข้าวก่ำ "เขยหล้า" ที่มีความหอมมัน มีถั่วแดงเม็ดเล็ก หรือถั่วนิ้วนางแดง ซึ่งเป็นถั่วที่ปลูกในพื้นที่เป็นส่วนผสม

นางเสลี่ยง ยศสุพรม
ประธานวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง

ปลุกกระแส "ข้าวพญาลืมแกง" ให้เป็นที่รู้จัก

ในปี 2558 สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำหนาว กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับกองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว ลงพื้นที่เก็บข้อมูลการผลิตข้าวพญาลืมแกงในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เพื่อวางแผนพัฒนาการผลิตข้าวอย่างเป็นระบบ และ ในปีเดียวกันนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำหนาวได้ ***จัดการประกวดข้าวพญาลืมแกงในงานประเพณีเผาข้าวหลาม และ ของดีอำเภอน้ำหนาว*** ขึ้นเป็นครั้งแรก ถือเป็นการร่วม "จุดพลุ" ปลุกกระแสข้าวพญาลืมแกงในอำเภอน้ำหนาว กระตุ้นความสนใจให้เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้บริโภค ไม่เพียงแต่จะได้ยินแค่ชื่อในคำขวัญของอำเภอน้ำหนาว

ผนึกกำลังร่วมกับหน่วยงานภาคีส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง สู่ธุรกิจบริการสินค้าข้าวครบวงจร

ในปี 2559 วิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยงพัฒนาสู่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว 1 ใน 9 สายพันธุ์โครงการข้าวตลาดเฉพาะ : Niche Market ของกรมการข้าว ปัจจุบันดำเนินการตามกระบวนการงานส่งเสริมการเกษตร หนุนเสริมศักยภาพกลุ่มเกษตรกรสู่ธุรกิจบริการด้านการผลิตข้าว โดยผนวกวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมการแปรรูปข้าวเหนียวไร่พื้นเมือง เชื่อมโยงกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนสู่ธุรกิจบริการด้านการเกษตรสินค้าข้าวครบวงจร นอกจากนี้ยังได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ "คูโบต้าร่วมมือ เกษตรร่วมใจ" จาก บริษัทสยามคูโบต้า คอร์ปอเรชั่น จำกัด สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร รถเกี่ยวนวดข้าวมูลค่า 1,450,000 บาท ให้กับวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตข้าวให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่

นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนเครื่องคัดแยกข้าวสาร จากสำนักงานเกษตรอำเภอน้ำหนาว ทำให้สินค้ามีคุณภาพตามมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ในงาน OTOP CITY และงาน OTOP ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทุก ๆ ปี ณ อาคารชาเลนเจอร์ อิมแพ็ค เมืองทองธานี ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมา จากวิกฤตสถานการณ์โควิด - 19 ทายาทรุ่นใหม่ ลูกหลานสมาชิก มีบทบาทอย่างมากในการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มผ่านระบบตลาดออนไลน์ เป็นการปรับตัวและเริ่มส่งต่อการทำธุรกิจของกลุ่มให้กับลูกหลาน

เมื่อได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอน้ำหนาว และบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคี ได้แก่ กรมการข้าว ศูนย์วิจัยข้าวชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และ ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ตลอดจนภาคเอกชน วิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง จึงเข้าสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพข้าวอย่างเต็มรูปแบบ และถือเป็นเกษตรกรกลุ่มแรก ๆ ที่มีการผลิตข้าวเพื่อการค้าในอำเภอน้ำหนาว

ความภาคภูมิใจและรางวัลแห่งความสำเร็จ

เหตุการณ์ที่ยังเป็นความภาคภูมิใจของวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง และชาวอำเภอน้ำหนาว โดยกลุ่มได้รับคัดเลือกให้ทูลเกล้าฯ ถวายข้าวพื้นเมืองของอำเภอน้ำหนาว (ข้าวพญาลืมแกง, ข้าวก่ำเขยหล้า, ข้าวเม็ดล้าน, ข้าวหางปลาไหล) แด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งแรก เมื่อปี 2557 และครั้งที่ 2 ในปี 2562 จากความมุ่งมั่นทุ่มเทในการพัฒนาคุณภาพข้าวพญาลืมแกงของอำเภอน้ำหนาว และการเล็งเห็นถึงโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวไร่พื้นเมือง จากเดิมที่ปลูกไว้เพียงเพื่อการบริโภคในครัวเรือนสู่พืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูง ตามรูปแบบ BCG Model และยังเป็นสินค้าที่เป็น "สัญลักษณ์ของอำเภอน้ำหนาว" ซึ่งกลุ่มมีส่วนสำคัญอย่างมากในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักข้าวพญาลืมแกง และข้าวหลามน้ำหนาว ตลอดจนเกษตรกรในอำเภอน้ำหนาวเห็นถึงโอกาสทางการตลาดของข้าวพญาลืมแกง

และในปี 2566 วิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยงได้รับการคัดเลือกให้เป็นวิสาหกิจชุมชนดีเด่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ ถือเป็นเครื่องพิสูจน์ความสำเร็จที่สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาสินค้า "ข้าว" ของอำเภอน้ำหนาวได้อย่างเต็มภาคภูมิ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสนใจศึกษาดูงาน ติดต่อได้ที่ :

นางเสลี่ยง ยศสุพรม
ประธานวิสาหกิจชุมชนข้าวหลามน้ำหนาวแม่เสลี่ยง
อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
โทรศัพท์ 08 9698 4118

เรียบเรียง : อนงค์นาฏ ศรีรัตนา และประพนธ์ จิ้วจิ้น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

พัฒนาระบบสารสนเทศการยื่นขอรับรองการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน Pre - GAP Online และ Pre - GAP ยกระดับการให้บริการของเจ้าหน้าที่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงมาตรฐานเพื่อผลิตสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัย และได้คุณภาพ ซึ่งการรับรองมาตรฐานการผลิต GAP เป็นการรับรองการปฏิบัติที่ดีของเกษตรกร นอกจากให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรแล้ว ยังให้ความสำคัญกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ผลิต ที่ต้องสอดคล้องตามหลักการและมาตรฐานสากล โดยกรมวิชาการเกษตรจะเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน GAP ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีความร่วมมือด้านการรับรองแหล่งผลิตพืชตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agricultural Practice : GAP) กับกรมวิชาการเกษตร โดยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่เกษตรกรที่ต้องการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP ด้านพืช โดยมีการกำหนดเป้าหมายเกษตรกร เป็นรายจังหวัด ประชาสัมพันธ์ รับสมัครเกษตรกร อบรมให้ความรู้ โดยเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมจะมีการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นโดยที่ปรึกษาเกษตรกร (เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร) และจะได้รับใบรับรองเบื้องต้น (Pre GAP) ในการส่งต่อให้หน่วยตรวจรับรองมาตรฐานของกรมวิชาการเกษตรต่อไป

พัฒนาระบบสารสนเทศ Web Application (Pre - GAP Online) สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ร่วมดำเนินพัฒนาระบบฐานข้อมูลโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร กิจกรรมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP กับสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้พัฒนาระบบการยื่นขอการรับรองการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และได้มาตรฐานผ่านระบบWeb Application (Pre - GAP Online) โดยผู้ใช้งาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ จังหวัด เขต ส่วนกลาง ของกรมส่งเสริมการเกษตร รวมถึงเจ้าหน้าที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขต ส่วนกลางของกรมวิชาการเกษตร

ระบบ Web Application (Pre - GAP Online) สามารถบันทึกข้อมูลตามแบบฟอร์มการสมัครขอรับการรับรอง (F-01) และเชื่อมโยงข้อมูลเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ตามระบบมาตรฐาน GAP ผ่านการรับรองเบื้องต้น และได้รับใบรับรองเบื้องต้น (Pre GAP) ผ่าน API : Application Program Interface ให้กับกรมวิชาการเกษตร โดยเริ่มใช้ ระบบ Web Application (Pre - GAP Online) ตั้งแต่ ปี 2563 - ปัจจุบัน (2566)

โดยมีจำนวนผู้เข้าใช้งานระบบ Web Application (Pre - GAP Online) (ข้อมูลสะสม ปี 2563 - 2566) ทั้งหมด 1,104 ผู้ใช้งาน รวมการเข้าใช้งานผ่านระบบ ทั้งหมด 794,880 ครั้ง โดยแบ่งเป็นเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 753,336 ครั้ง เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร 41,392 ครั้ง และบุคคลทั่วไป 152 ครั้ง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2566

การพัฒนาต่อยอดเป็นระบบการให้บริการข้อมูลสารสนเทศ Dash Board

การยกระดับการให้บริการข้อมูล โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสะดวก รวดเร็ว แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน ตลอดจนการนำข้อมูลเหล่านี้ไปทำการวิจัย สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สอดคล้องกับระเบียบกฎหมายการเปิดเผยข้อมูลเปิดของภาครัฐ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้พัฒนา Data Dashboard โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรคุณภาพ (Pre - GAP Online) ทั้งในรูปแบบแผนภูมิและตารางเป็นภาพรวมระดับประเทศ เขต จังหวัด และอำเภอ ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติการขอรับรอง Pre-GAP รายจังหวัด รายเขต 2) สถิติการผ่านการรับรอง Pre-GAP และไม่ผ่านการรับรอง Pre - GAP รายจังหวัด รายเขต 3) สถิติการผ่านการรับรอง GAP

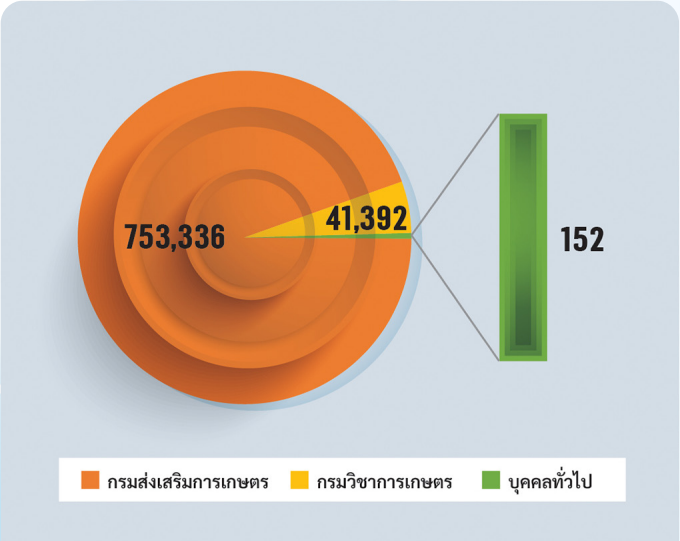

จำนวนผู้เข้าใช้งานระบบ ปี 2563 - 2566
Web Application (Pre - GAP Online)

Dash Board

คือ การนำข้อมูลที่สำคัญมาสรุป ให้สามารถเห็นภาพในหน้าเดียว ช่วยให้เข้าใจเนื้อหา ได้ง่าย และเป็นข้อมูลที่อัพเดท

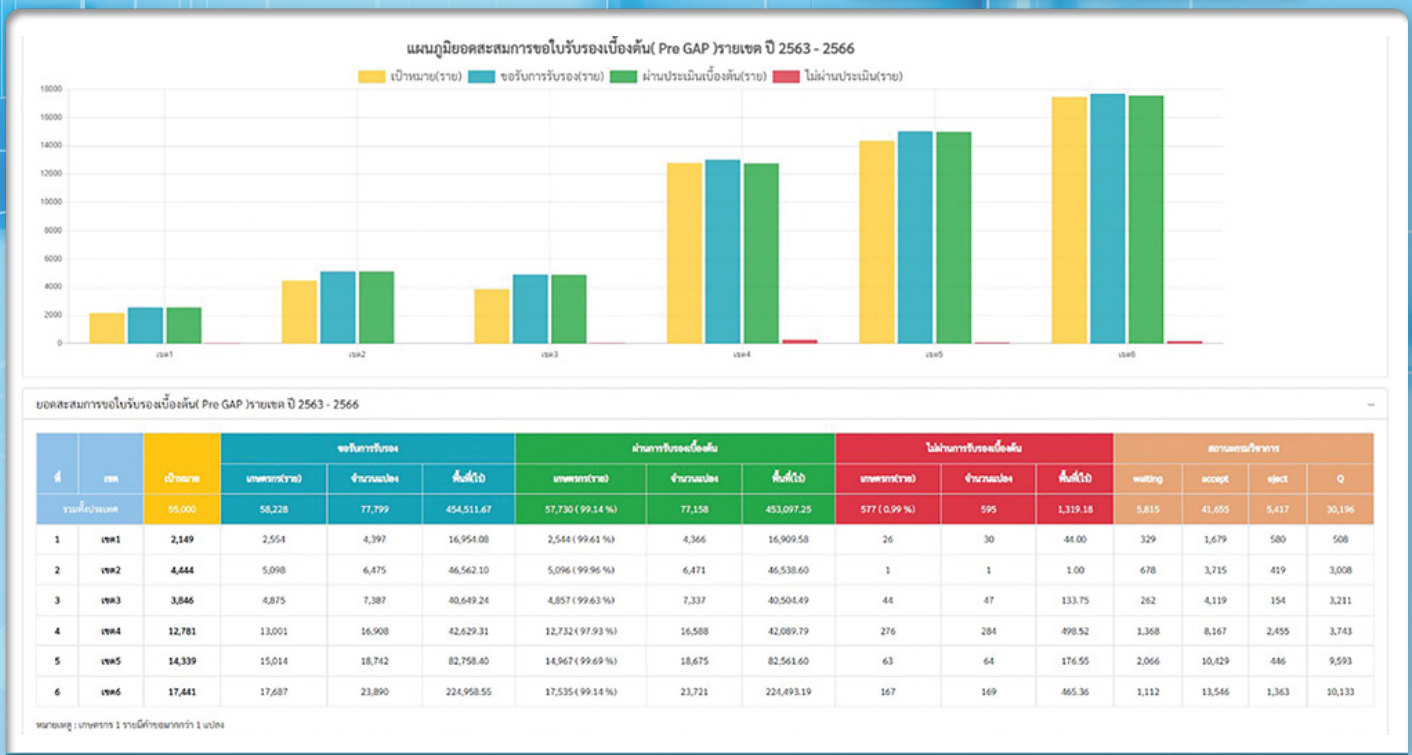

ที่	เขต	เป้าหมาย	ขอรับการรับรอง			ผ่านการรับรองเบื้องต้น			ไม่ผ่านการรับรองเบื้องต้น			สถานเกษวิชาการ			
			เกษตรกร(ราย)	จำนวนแปลง	พื้นที่ใช้	เกษตรกร(ราย)	จำนวนแปลง	พื้นที่ใช้	เกษตรกร(ราย)	จำนวนแปลง	พื้นที่ใช้	waiting	accept	eject	Q
รวมทั้งประเทศ		55,000	58,228	77,799	454,511.67	57,730 (99.14 %)	77,158	453,097.25	577 (0.99 %)	595	1,319.18	5,815	41,655	5,417	30,196
1	เขต1	2,149	2,554	4,397	16,954.08	2,544 (99.61 %)	4,366	16,909.58	26	30	44.00	329	1,679	580	508
2	เขต2	4,444	5,098	6,475	46,562.10	5,096 (99.96 %)	6,471	46,538.60	1	1	1.00	678	3,715	419	3,008
3	เขต3	3,846	4,875	7,387	40,649.24	4,857 (99.63 %)	7,337	40,504.49	44	47	133.75	262	4,119	154	3,211
4	เขต4	12,781	13,001	16,908	42,629.31	12,732 (97.93 %)	16,588	42,089.79	276	284	498.52	1,368	8,167	2,455	3,743
5	เขต5	14,339	15,014	18,742	82,758.40	14,967 (99.69 %)	18,675	82,561.60	63	64	176.55	2,066	10,429	446	9,593
6	เขต6	17,441	17,687	23,890	224,958.55	17,535 (99.14 %)	23,721	224,493.19	167	169	465.36	1,112	13,546	1,363	10,133

หมายเหตุ : เกษตรกร 1 รายมีทำรอมากกว่า 1 แปลง

ตัวอย่าง การแสดงข้อมูลรูปแบบ Data Dashboard

สามารถเข้าใช้งาน ระบบ Web Application (Pre - GAP Online) ได้ที่ https://gap62.doae.go.th/login.php

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านลาด และสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี

สัมผัสมนต์เสน่ห์วิถีแห่งตาลโตนดวิถีชีวิตชุมชน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรี เป็นเมืองที่มีชื่อเสียงและเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลโตนดที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากในพื้นที่ มีต้นตาลขึ้นอย่างหนาแน่น อีกทั้งน้ำตาลโตนดยังเป็นส่วนผสมหลักในการทำอาหารและขนมหวานเมืองเพชรที่ขึ้นชื่อ และยังเป็นสินค้า GI ของจังหวัดเพชรบุรี อีกด้วย

เกษตร Field trip ฉบับนี้ จะพาทุกท่านไปทำความรู้จักกับสถานที่ที่อบอวลไปด้วยกลิ่นหอมหวานของน้ำตาลโตนด ในกระทะใบใหญ่จากเตาเคี่ยวตาล และสัมผัสธรรมชาติทุ่งนาป่าตาลที่ขึ้นเรียงรายเป็นทิวแถวอย่างสวยงามตามคันนา โดดเด่นจนเป็นเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่หลงใหลในบรรยากาศเรียบง่าย ร่มรื่น ที่นี่ **บ้านดงห้วยหลวง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี**

จากเอกลักษณ์ท้องถิ่น สู่การรวมกลุ่ม เพื่อสืบทอดและสร้างความมั่นคงด้านรายได้

บ้านดงห้วยหลวง เป็นหมู่บ้านที่มีต้นตาลมากที่สุดในอำเภอบ้านลาด ต้นตาลบางต้นมีอายุมากกว่า 100 ปี สมาชิกในชุมชนเป็นชาวไทยพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ของคนเพชรบุรี ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็น การทำนา การทำน้ำตาลโตนด และการเกษตร มีวัฒนธรรมพื้นบ้าน มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งยังคงสืบสานมาจนถึงปัจจุบัน

โดยเฉพาะองค์ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับตาลและวัฒนธรรมการทำน้ำตาลโตนดของคนเพชรบุรี เช่น การขึ้นตาล ถึงแม้ในปัจจุบันได้พัฒนาวิธีขึ้นตาลให้ง่ายขึ้น เช่น ทำเป็นนั่งร้านบันไดหรือใช้รถยกแทนการใช้ไม้พะองพาดขึ้นตาล แต่ท้ายที่สุดแล้ว การจะเก็บน้ำตาลสดจากต้นตาลก็ยังต้องใช้ฝีมือคนขึ้นนวดตาลอยู่ดี ไม่สามารถใช้เครื่องมือใด ๆ แทนได้ ถือเป็นความตระหนักรู้ของชาวบ้านผู้ที่ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ที่มีวิธีการและใช้คำเฉพาะเพื่ออธิบายถึงสิ่งที่เรียกเกี่ยวกับตาลและการทำตาล แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการทำตาลโตนดที่มีมาอย่างยาวนานและเป็นเอกลักษณ์ ด้วยเหตุนี้สมาชิกในชุมชนจึงเกิดแนวคิดร่วมกันในการสืบทอด พัฒนา และอนุรักษ์วัฒนธรรมตาลโตนดของจังหวัดเพชรบุรีจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ รวมทั้งพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกิดเป็นการรวมตัวกันและจัดตั้งกลุ่ม **"วิสาหกิจชุมชนตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง"** ขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการและพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาไปพร้อม ๆ กับรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชน

จุดเด่นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจ

เนื่องจากวิถีตาลโตนด เป็นวิถีชีวิตของชาวดงห้วยหลวง ที่มีเสน่ห์และเป็นอัตลักษณ์ของคนเมืองเพชร นอกจากนี้ยังมีภูมิทัศน์ที่ยังคงรักษาธรรมชาติที่สวยงามทั้งทุ่งนา ป่าตาล และภายในชุมชนยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีกมากมาย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยสามารถปั่นจักรยานเพื่อไปเรียนรู้ในแต่ละฐาน อาทิ

◎ ตามรอยตาล เยียนวิถีชุมชน

สิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวจะได้เห็นและสัมผัส คือ ทุ่งนาป่าตาลที่ขึ้นอยู่เรียงรายหนาแน่น แลดูสวยงาม ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ โดยกิจวัตรยามเช้าชาวบ้านจะขึ้นไปเก็บกระบอกรองน้ำตาลบนต้นตาล จากนั้นนำลงมาเทใส่กระทะ ตั้งไฟให้เดือดและเคี่ยวจนกลายเป็นน้ำตาลโตนดที่หอมหวาน โดยการเคี่ยวตาลยังคงเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีเตาเคี่ยวน้ำตาลโตนดมากที่สุดและเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลโตนดที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีอีกด้วย ส่วนผลตาลอ่อนจะตัดลงมาเพื่อนำไปเฉาะขายและผลตาลสุกสามารถนำไปทำเป็นขนมตาล นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมและเรียนรู้จากชาวบ้านได้ทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิด

◎ เที่ยวชมและเรียนรู้ไปกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน

เรียนรู้การปลูกพืชผักสวนครัวและทำเกษตรผสมผสาน มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการจักสานผลิตภัณฑ์จากใบตาล

◎ พักโฮมสเตย์แลทุ่งนาแบบชิล ๆ

ให้บริการที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักผ่อนชมทิวทัศน์ท้องทุ่งนา ป่าตาล สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชน และหากต้องการดื่มกาแฟ ที่นี่ก็มีร้านกาแฟไว้คอยให้บริการอีกด้วย

สินค้าท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเครือข่าย

- น้ำตาลโตนดแท้ (สินค้า GI ของจังหวัดเพชรบุรี) น้ำตาลสด
- ขนมตาล ขนมหม้อแกงน้ำตาลโตนดในกระบอกไม้ไผ่
- ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล เช่น พัด ตะกร้า กระเช้ารูปแบบต่าง ๆ

ดงห้วยหลวง

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ การันตีความสำเร็จ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่โดดเด่นในการนำเสนอถึงเสน่ห์วิถีชีวิตชุมชน มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้านการทำตาลโตนดที่มีมาอย่างยาวนาน และเป็นเอกลักษณ์ ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่น ปี 2565 ภายใต้ "โครงการประกวดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับประเทศ" ของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจัดขึ้นเพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย ถูกสุขอนามัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา "กรมส่งเสริมการเกษตร" ได้พัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรมาเป็นอันดับแรก ทั้งด้านการเพิ่มทักษะพัฒนาศักยภาพทั้งผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้มาตรฐาน มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองต่อนโยบายส่งเสริมไทยเที่ยวไทยที่สนับสนุนให้มีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ เกิดการสร้างงานสร้างรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ กระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก และต่อยอดไปสู่ระดับธุรกิจการท่องเที่ยวต่อไป

เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

- ไหว้พระขอพร หลวงพ่อลิม พระเกจิแห่งตำบลบ้านทาน และลอดโบสถ์ 200 ปี ณ วัดจันทาราม ระยะทาง 4 กิโลเมตร
- เที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี ในอำเภอเมืองเพชรบุรี ระยะทาง 15 กิโลเมตร

ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

วันแรก

1. ทำความรู้จักบอกเล่าเรื่องราวชุมชนบ้านดงห้วยหลวง โดยผู้นำชุมชน ณ ศาลารวมใจ บ้านดงห้วยหลวง
2. กิจกรรมตามรอยตาล ชมวิวทิวทัศน์ ดงตาลบ้านดงห้วยหลวง
3. ชมวิถีชีวิตการปีนตาล ร่วมเคี่ยวตาล หยอดตาลน้ำตาลเที่ยง ลูกตาลสด ณ เตาตาลบ้านลุงหนู
4. ร่วมทำข้าวผัดจาวตาล ชิมน้ำลอนตาล ทำโตนดทอด ทำผ้าย้อมตาล กับป้าสมพงษ์ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. รับประทานอาหารพื้นบ้าน ณ บ้านป้าสมพงษ์
6. เรียนรู้การทำสวนเกษตรผสมผสานเศรษฐกิจพอเพียง ณ สวนลุงอบ
7. กิจกรรมสานใบตาล ณ บ้านป้ามา
8. เรียนรู้และอนุรักษ์ต้นตาลเมืองเพชร/ร่วมปลูกตาลสานหัวใจ ณ ป่าชุมชนฯ
9. รับประทานอาหารเย็นพื้นบ้าน ชมพระอาทิตย์ตกดิน และชมการแสดงพื้นบ้านระบำตาล ณ ศาลารวมใจ

วันที่สอง

1. ชมการละเล่นวัวเทียมเกวียน เทียมไถ หรือ วัวลาน ณ ลานวัฒนธรรมชุมชน
2. ปั่นจักรยานชมดงตาล และ ร่วมกิจกรรมเดินป่า เช็คอินจุดชมวิว บริเวณเขาพระ
3. รับประทานอาหารเช้าข้าวผัดจาวตาล และขนมแฟงไก่บ้าน
4. ชมสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ณ ศาลารวมใจ
5. ไหว้พระขอพร หลวงพ่อลิม พระเกจิแห่งตำบลบ้านทาน และลอดโบสถ์ 200 ปี ณ วัดจันทาราม
6. เที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี ในอำเภอเมืองเพชรบุรี

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง จังหวัดเพชรบุรี

เลขที่ 60 หมู่ 6 ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

นายยุทธนา ประสาตร์ โทรศัพท์ 09 5592 7054

ชุมชนบ้านดงห้วยหลวง

SCAN ME
รับฟัง Clip เสียง

SCAN ME
ดาวน์โหลดไฟล์ อินโฟกราฟิก

เตือนการระบาด
เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนและเพลี้ยแป้งในลำไย

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล : กรมวิชาการเกษตร

เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน

เตือนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะทุเรียนที่อยู่ในระยะแตกใบอ่อน เฝ้าระวังการระบาดของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน เนื่องจากตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนจะทำลายโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ทำให้ใบหงิกงอ แห้ง และร่วงได้ ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสำรวจสวนทุเรียนอย่างสม่ำเสมอ หากพบการเข้าทำลายขอให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Allocarsidara malayensis* (Crawford)
วงศ์ : Psyllidae
อันดับ : Hemiptera
พืชอาหาร : ทุเรียน

ตัวเต็มวัย

ลักษณะการทำลาย

ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ทำให้ใบอ่อนเป็นจุดสีเหลือง ไม่เจริญเติบโต เมื่อระบาดมาก ๆ จะทำให้ใบหงิกงอ และถ้าเข้าทำลายในช่วงที่ใบอ่อนยังเล็กมากและยังไม่คลี่ออกจะทำให้ใบแห้งและร่วง ตัวอ่อนของแมลงชนิดนี้จะขับสารเหนียวสีขาวออกมาปกคลุมใบทุเรียน เป็นสาเหตุทำให้เกิดเชื้อราตามบริเวณที่สารชนิดนี้ถูกขับออกมา

เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ทำให้ใบหงิกงอ

ตัวอ่อน

ศัตรูธรรมชาติ แมลงศัตรูธรรมชาติของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนมีหลายชนิด ดังนี้

- **แมลงห้ำ** ได้แก่
  - ด้วงเต่าลาย *Menochilus sexmaculatus* (Fabricius), *Micraspis discolor* (Fabricius) และ *Coccinella transversalis* Fabricius
  - แมลงช้างปีกใส *Chrysopa* sp., *Ankylopteryx octopuctata* และ *Hemerobius* sp.
- **แมลงเบียน** ได้แก่ แตนเบียนตัวอ่อนเพลี้ยไก่แจ้ในวงศ์ Encyrtidae

แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

1. สำรวจสวนทุเรียนอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะในช่วงทุเรียนแตกใบอ่อน
2. อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ
3. เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนจะทำลายเฉพาะใบอ่อนทุเรียนที่ยังโตไม่เต็มที่ โดยปกติทุเรียนแตกใบอ่อนไม่พร้อมกัน แม้แต่ทุเรียนในสวนเดียวกัน ควรจะพ่นสารกำจัดแมลงเมื่อทุเรียนส่วนใหญ่แตกใบอ่อน สำหรับต้นที่แตกใบอ่อนไม่พร้อมต้นอื่นควรพ่นเฉพาะต้น
4. บังคับทุเรียนให้แตกใบอ่อนพร้อมกัน โดยกระตุ้นด้วยการพ่นยูเรีย (46-0-0) อัตรา 200 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร เพื่อลดช่วงการเข้าทำลายของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน
5. หากพบการระบาดมาก ให้พ่นด้วยสารเคมีกำจัดแมลง ดังนี้
   - แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน 2.5% EC อัตรา 10 มิลลิลิตร หรือ
   - อิมิดาโคลพริด 70% WG อัตรา 5 กรัม หรือ
   - ไทอะมีทอกแซม 25% WG% อัตรา 8 กรัม หรือ
   - ไดโนทีฟูแรน 10% WP อัตรา 15 กรัม
   - ไทอะมีทอกแซม/แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน 14.1%/10.6% ZC อัตรา 30 มิลลิลิตร
   - คาร์บาริล 85% WP อัตรา 10 กรัม

*** โดยเลือกสารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 7 - 10 วัน ในช่วงแตกใบอ่อน**

เรียบเรียง : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล : กรมวิชาการเกษตร
ภาพ : กลุ่มส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี และสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

เพลี้ยแป้งในลำไย

เตือนเกษตรกรที่ปลูกลำไยทุกภาคของประเทศไทย

เฝ้าระวังการระบาดของเพลี้ยแป้งในลำไย เนื่องจากกรมวิชาการเกษตรพบปัญหา การแจ้งเตือนตรวจพบศัตรูพืชในผลไม้ส่งออกไปประเทศจีนอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับผลการตรวจประเมินการจัดการศัตรูพืชในโรงคัดผลไม้ส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อปี 2565 พบว่าลำไยเป็นพืชที่สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการแจ้งเตือนตรวจสอบศัตรูพืชมาก ดังนั้น ขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจสวนอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

เพลี้ยแป้งที่พบในลำไยมี 4 ชนิด

1. เพลี้ยแป้งสับปะรดสีเทา/เพลี้ยแป้งน้อยหน่า (*Dysmicoccus neobrevipes* Beardsley)
2. เพลี้ยแป้งลาย (*Ferrisia virgata* (Cockeren))
3. เพลี้ยแป้งกาแฟ (*Planococcus lilacinus* (Cockerell))
4. เพลี้ยแป้งแปซิฟิค/เพลี้ยแป้งเสาวรส (*Planococcus minor* (Maskell))

ลักษณะการทำลาย

เพลี้ยแป้งจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบ ยอดอ่อน ช่อดอก และผล ตั้งแต่ระยะแทงตาดอกไปจนถึงผลแก่ หากระบาดรุนแรงจะทำให้บริเวณที่ถูกทำลายเหี่ยวแห้ง และเพลี้ยแป้งจะขับถ่ายมูลหวานซึ่งเป็นแหล่งอาหารของราดำ ทำให้ราดำเจริญเติบโตปกคลุมส่งผลให้ลำไยเสียคุณภาพ เพลี้ยแป้งมีมดเป็นพาหะช่วยเคลื่อนย้ายไปส่วนต่าง ๆ ทำให้การระบาดรุนแรงมากขึ้น

ความเสียหายของลำไยที่ถูกเพลี้ยแป้งเข้าทำลาย

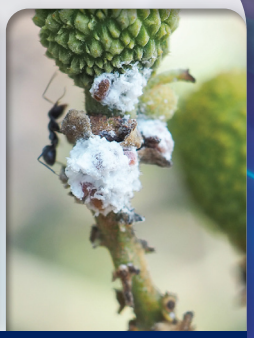

มดเป็นพาหะการแพร่ระบาดเพลี้ยแป้ง

แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

1. กำจัดมด เนื่องจากมดเป็นพาหะในการแพร่ระบาดของเพลี้ยแป้ง โดย

- ใช้ผ้าชุบน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้ว หรือชุบสารกำจัดแมลงแมลง ได้แก่ มาลาไทออน อัตรา 20 มิลลิลิตร หรือคาร์บาริล อัตรา 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พันไว้ที่โคนต้นและวัสดุค้ำยันต่าง ๆ
- หากพบรังมดในแปลงปลูก ควรใช้เหยื่อพิษกำจัดมด

2. กำจัดวัชพืชในแปลงปลูกให้สะอาด โดยเฉพาะแห้วหมูและหญ้าคาเนื่องจากเป็นพืชอาศัยของเพลี้ยแป้ง โดยถอนต้น และขุดเหง้าที่อยู่ในดินออก หรือใช้สารฮาโลซัลฟูรอน-เมทิล 75% WG พ่นระหว่างแถว

3. หากพบการระบาดเพลี้ยแป้งเล็กน้อย

- ตัดส่วนที่พบไปเผาทำลายนอกแปลงปลูก
- ใช้น้ำฉีดพ่นให้เพลี้ยแป้งหลุดออกไป
- ใช้ไวท์ออยล์ หรือปิโตรเลียม ออยล์ อัตรา 20 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นเป็นจุดบริเวณที่พบ

4. พ่นสารกำจัดแมลง ได้แก่

- ไทอะมีทอกแซม 25% WG อัตรา 25 กรัม
- ไดโนทีฟูเรน 10% WP อัตรา 10 กรัม
- มาลาไทออน 57% EC + ปิโตรเลียม ออยล์ 83.9% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร + 1 มิลลิลิตร

***โดยเลือกสารอย่างใดอย่างหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นสารอย่างน้อย 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน**

กรมส่งเสริมการเกษตร
2143/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900
www.doae.go.th